46րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 416 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 27/9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1902 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԷՐ 27 ԱՂՕՍԹՕՍ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պոդը Ալի ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : اوخانس فريد
اداره خانهسى : باب عالى جادهسنده نومرو ٢٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար
մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Սիրոյ Մոլորանքը կարդալ Չորրորդ էջին մէջ, ամէն օր։

Հմուտ բարեկամ մը՝ որ իր զարգացումը Իտալիոյ գեղեցիկ երկրին մէջ ստացած ըլլալով իրաւամբ սիրահար է իտալական մատենագրութեանը որպէս եւ օրագրութեանը, մեզ խոստացած է մերթ ընդ մերթ մեր յարգոյ ընթերցողներուն ընծայել իտալական զաղափարի հրահանգիչ եւ շահեկան յօդուածներ։

Անցածները հրատարակած էինք տնտեսական կարեւոր յօդուած մը որ հաճոյքով կարդացուեցաւ իր շահեկանութեանը համար։

Այս անգամ ալ հաճած է ղրկել մեզի յայժ շահագրգիռ եւ կարդալու արժանի յօդուած մը զոր կը փութանք հրատարակել, առաւօտ ապահով ըլլալով անոր գտնելիք լաւ ընդունելութեան։

ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Բժիշկները պէտք չէ որ կարդան ո՛չ այս յօդուածը և ոչ ալ այն գիրքը որուն վրայ կը խօսիմ։ Յօդուածն ու գիրքը բժիշկներու այն «յաճախորդներուն» յատկացուած են, որոնք իրենց ենթակայ եղած հիւանդութիւնները ու սուճամաքրող հազարաւոր դաւտորներէն յետոյ՝ ներելի է որ ունենան գիրք մըն ալ որ երեւան կը հանէ բժիշկներուն որպէս և բժշկութեան անճարակութիւնները։

Կէօթէի Մեֆիսթօֆելը կ'ըսէ. «Դիւրին է տեսնել բժշկութեան էութիւնը։ Գիտութիւն մըն է ան, որ խորաքննելէ վերջ փոքր-աշխարհն ու մեծ-աշխարհը, վերջապէս կը թողու որ բոլոր իրերը ընթանան Աստուծոյ ուզած եղանակովը»։

Ռուս երիտասարդ բժիշկ մը, որուն կեղծ անունն է Վերէսաեֆ և բուն անունն ալ Վիչէն Ցըմիտովիչ, նախկին ներքին-բժիշկ Բեթերսպուրկի մեծ հիւանդանոցներէն միոյն մէջ (ուրկէ պաշտօնանկ եղաւ), թէ՛ իր անձին և թէ իր պաշտօնակիցներուն հանդէպ անօրինակ անկեղծութեամբ մը գրած է «Բժիշկի մը յիշատակարանները» անունով երկ մը, որ չորս հարիւր էջերէ յետոյ կ'երթայ կը յանգի աւելի ողբերգական եղանակով մը, Մեֆիսթօֆելի միամիտ սկեպտիկութեանը։ Եւ Ռուսիոյ մէջ գիրքի մը 20—30րորդ տպագրութեան հասնիլը անհաւատալի է գրեթէ, և սակայն այս գիրքը կը հրապուրէ մեռելաբոյր վէպի մը նման որուն դուք կամ ես կրնանք մէկ վայրկեանէն միւսը դիւցազուններ ըլլալ՝ դիպուածին ամենափոքր ջղահաճոյքին բերմամբը։

Բժշկութեան յատուկ գործ մը չէ ատիկայ, և ոչ ալ մէկ ուրիշ գլուխը այն նշանաւոր «գիտական Սնանկութեան» զոր Ֆրանսայի մէջ ի վեր հանեց Ֆէրտինանտ Պրիւնըթիէր և որ կը մնար բնազանցական և հետեւաբար նուաստ յուզիչ խնդիր մը։

Հոս, ի սպառ, ինքնակենսագրական ձեւի մը ներքև, կը պատմուին բոլոր այն տարակոյսներն, անձկութիւնները և նաև ոճիրները բժիշկի մը՝ որ տարբերութիւն չունի միւս պաշտօնակիցներէն և որ իր տգիտութեամբը չկրնալով բժշկել հիւանդը երբ կը տեսնայ որ մահը մօտեցած է, աղմուկով մը կ'ուզէ ինքզինքը ազատել բարոյական ո և է պատասխանատուութենէ։

Եւ իր գիրքը լուծում մը չի տար, տարակոյսները դարձեալ կը մնան տարակոյսներ, տատանելով՝ կեանքին և մահուան մէջ, գերեզմանատան մը նոճիներուն նման։ Եւ այդ գիրքին ընթերցումէն վերջը բաւական մեծ ջանք մը պէտք է ապրելու փոքր ինչ ճաշակ ձեռք բերելու համար։

Այդ տօքթօրը համալսարան կը մտնէ գիտութեան ծարաւէն բռնուած. տարիներու այն շարքին մէջ ուր ստիպուած էր ուսումնասիրելու Մեծն Կարոլոսի շարժուձեւերը, Հենրիկոս Ը.ի կիները, Մեծն Կատարինէի ամուսինները, Հոմերոսի առողջութիւնը և լատիներէնի նախադասութիւնները, — ասոնց ամէնքն ալ անանկ բաներ որոնք բոլորովին անյարմար էին այն ժամանակին և այն միջավայրին որուն մէջ յետոյ պարտէր ապրիլ, — այդ տօքթօրը կ'ըսեմ, սկսաւ մէկ ումպով կուլ տալ մեծաքանակ քիմիաբանութիւն, բնագիտութիւն, բուսաբանութիւն, կենդանաբանութիւն, անդամազննութիւն; մաթեմաթիք, որոնք իրեն կը [illegible] Եւ նոյնչափ գիտութեամբ, այնչափ որ փողոցէն անցած ատեն անցորդներուն բարոյական և ֆիզիքական նկարագիրը կ'ուսումնասիրէր։ Ամէն շնչաւորին մէջ գեղեցիկ դիակ մը կ'ընդնշմարէր և որքան ուսումնասիրէր մահը, իրեն այնպէս կ'երեւար որ կենաց խորհուրդն ալ այնքան կը նուազէր երթալով։ Սկսաւ այնպէս մը կարծել որ իբր թէ տիեզերքը հատոր մը եղած ըլլար, որուն կարենար դիւրաւ մը թղթատել էջերը մին միւսին ետեւէն։

Բայց օր եկաւ որ առաջնորդուեցաւ հիւանդներու աշխին։ Թէպէտ եւ հիւանդանոցներու մէջ ծանր հիւանդութիւններ էին միայն տեսածը, հազարաւոր ծանր հիւանդութիւններ որոնք «բրոֆէսէօր»ին խօսքերուն ներքեւ կը ստանային յունարէն կամ լատիներէն կարգ մը կնճռոտ, տարօրինակ և տարբեր անուններ. նորէն չփոթութիւնն ու տարակոյսը անուղղակի կերպով մուտ գտան իր ուղեղին մէջ։ Անոր համար է որ ինք եղաւ առաջինը որ պարզեց սա սկզբունքը թէ հիւանդութիւնը ընդհանուր կանոն մըն է և քաջառողջութիւնն ալ բացառութիւն, նոյնպէս թէ ամէնէն անողորմ հիւանդութիւնները կը ծնին ստէպ ամէնէն աննշան պատահարներէ։

Բոպիկ պարտիզպանի մը ոտքը փուշ կը մտնէ և չարաչար կերպով կը տանջուի ատկէ առաջ եկած «թեթանոս»էն։

Կառապան մը ախոռին մէջ սահելով ուսը պատին կը զարնէ և մէյ մըն ալ ատոր հետեւանօք վեց տարիներ անշարժ վիճակի մը կ'ենթարկուի։ Ֆիզիքական ցաւը, անոր յաճախութիւնն ու դիւրութիւնը զինքը նեղելով կը նեղեն։ Եսասիրութեան ցնորքի մը շրջանէն անցնելէն յետոյ կ'արթննայ, ինքզինքը այլասէր (altruiste) կը գտնայ։ Ատի վիճակ մըն է որ կը պատահի շատ մը քաջառողջներու։

Մեր տօքթօրը բժշկութենէն կը պահանջէ բոլոր ախտերու ապահով բժշկումը։ Ատիկայ սակայն շատ քիչերու սահմանուած կը գտնայ, և գրեթէն ալ բոլորովին դիպուածական բժշկումներ և միանգամայն փոփոխական՝ ըստ դեղօրէից նորաձեւութեանը, դեղեր, որոնց քօնթրօլն է յոյժ դժուար և որոնց հարիւր անգամուան փորձերն անպատճառ հարիւր հատ կանխաւ մտածուած մարդասպանութիւններ կ'ենթադրեն։ Եւ կարդալով ամէնէն հեղինակաւոր գրքերն, որպէս և ամէնէն հռչակաւոր բժիշկներու գործերը տեսնելով, վերահասու կ'ըլլայ որ ատոնք բնաւ հոգ չեն տանիր իրենց ախտաճանաչութիւններուն, իրենց դեղերուն, իրենց փորձերուն այդ մերձաւոր արդիւնքին, այլ ընդհակառակը հասկցաւ որ ատոնք ատով կը փառաւորուէին, որովհետեւ այդ արդիւնքը ապացոյցն էր քանի մը մեռելներու վրայ յօգուտ մարդկութեան բացարձակը որոնելուն մէջ իրենց ունեցած յամառութեանը։

* *

Այդ վայրկեանէն ի վեր տօքթօրը կ'ապրի անձկութեամբ, ձեռքերը կը դողան նոյն իսկ ամէնէն փոքր [illegible] դեղն ալ կը մթագնի ամէնէն անմեղ մէկ դեղագիրը գրած ատեն։ Նախանձով մը կարօտը կը քաշէ այն ժամանակին երբ դեռաբոյս բժիշկներն իրենց անդամատութեան փորձերը խոշոր «թուրք»երու վրայ կը կատարէին…։

Բայց այժմ ուսումնաւարտ, ինքնիրեն ձգուած, կարդալով և վերստին կարդալով գրքեր և բժշկական պարբերականներ, կը տեսնայ որ գրաւոր հեղինակութիւնն ալ արժէք մը չունի։ Բժշկական լրագրի մը մէկ մի թիւը կը ծանուցանէ շատ մը նորագիւտ դեղեր և կը յանձնարարէ զանոնք կատարուած բազմապատիկ փորձերու վրայ, և սակայն այդ միեւնոյն թիւը ատոնցմէ առաջ գրուածներուն շատերը կը ջնջէ կամ աս նուազն ատոնց ազդողութիւնը կը սահմանափակէ, բարձրաձայն կը մատնանշէ իբր ամէնէն օգտակար համարուածներուն քանակութեանցը վտանգը։ Այսպէս հակասական մէթոտները հաւասարաբար բայց յաջորդաբար են, որ լաւ կ'երեւին։ Ցորմէնհետէ մանկանց լինդերը կը ճեղքէին տասնըհինգ քան անգամ, օգնելու համար ակռաներուն բուսնելուն, մինչդեռ այսօր որ այլ ևս այս հոգը բնութեան թողուած է, ակռաները միշտ կը ծնին հաւասարապէս, աղէկ կամ գէշ։

Անհաբեկած իր տգիտութենէն և տարտամութենէն, ինքն որ ուտելիք հաց մը չունի կը դառնայ, կ'երթայ հիւանդանոց մը ուր իր բնականաբար ձրի աշխատութիւնը — նկատի առնելով իր պաշտօնակիցներուն առատութիւնը — դժուարաւ կ'ընդունուի։ Եւ հոն բարի Թօլսթօյականին մտքին մէջ, ընկերային խնդիրը կը կնճռոտէ բարոյական ու բնախօսական խնդիրները։ Եւ կը սկսի գումարն ըլլալ այն անդարմանելի վնասներուն որոնք զինքը առաջ կ'ահաբեկէին մէկիկ մէկիկ։

Կը տեսնէ տանջանքները թշուառ հիւանդներուն, որոնք կը գործածուին իբր նիւթ փորձառական ուսումնասիրութեան, կը տեսնէ հակասութիւնը ընդ մէջ անոնց ցաւերուն և այն անտարբեր ու անզգայ բացատրութեանց, զորս կուտայ «բրոֆէսէօր»ը իր աշակերտներուն։ Վերջապէս կը հարցնէ ինքնիրեն թէ «ինչ պիտի ըլլար բժշկութեան զօրութիւնը, եթէ բոլոր հիւանդները հարուստ եղած ըլլային»։

Շրջուն անկելանոցներու մէջ կը հանդիպի շատ մը [illegible] զորս չարաչափեւ թշուառութիւնը կ'ապականէ օրէ օր։ Ծիծաղելի է ատոնց միայն երկու տող դեղագիր տալը պէտք է ատոնցմէ որ մէկը խրկել ապաքինելու ծովափ, ո՛ր մէկը լերան մը գագաթը, մէկը հիւծելոց յատուկ հիւանդարան մը, և ուրիշի մըն ալ պարզապէս բացարձակ հանգիստը յանձնարարել անսահման ժամանակի մը համար։ Մեր տօքթօրը յստակ կերպով կը տեսնէ այն արդիւնքները, զոր կապարին, սնդիկին, ֆօսֆորին քրօնիկ թունաւորումը կ'ազդեն այն գործաւորին վրայ, որ տարիներով ատոնց հետ է գործը և կը չինէ զանոնք. գիտէ թէ ո՞րքան ետ մնացած է մանուկներու զարգացումը լոյսի, օդի, շարժումի պակասութեան [illegible] ջուլհակներէն հազիւ մէկ հատը քառասուն տարուան կը հասնին։ Եւ այսու հանդերձ պարտի ճամբու դնել հիւանդը վերոյիշեալ դեղագրով, որուն անօգուտ ըլլալուն համոզուած է։

Արդ, բժշկութեան այս մտային և ընկերական տկարութեանը հանդէպ ռուս բժիշկը կը յարուցանէ սա խնդիրը թէ պարտի՞ թէ ոչ խոստովանիլ հիւանդութեան վտանգը հիւանդին։ Միայն սա եղելութիւնը թէ ինքն այդ գիրքը հրատարակութեան տուած է՝ ապացոյցն է որ տօքթօր Ցըմիտովիչ այդ խնդիրը կը լուծէ հաստատական եղանակաւ։ Եւ հոս է որ վերջապէս իրաւունք չունի։

* *

Ճշմարտին ու բարւոյն, տրամաբանութեան և բարոյականութեան միջեւ չփոթութիւնը կարելի է միայն ռուս բժիշկին և իր վարպետ՝ Թօլսթօյի պէս իմացականութիւններու համար։ Բարեբաղդաբար այժմու իմացականութիւնը աւելի առաջ գացած է։

Շատ ատեն սուտ խօսիլը կրնայ պատուաւոր բան մը ըլլալ, և այս անհրաժեշտ ստախօսութեան տիպարական դէպքն է բժիշկին վիճակը՝ հանդէպ հոգեվարքին. այս վերջինը ճշմարտութիւնը չէ որ կը խնդրէ, այլ առողջութիւնն է զոր կը թախանձէ, մինչեւ իսկ առողջութեան խոստումը։ Ինչպէս որ ամէնէն բուռն անհաւատները երբեմն տեղի կուտան հաւատքին մահաբեր պարագայի հանդէպ, կարծեմ թէ տօքթօր Ցըմիտովիչն ալ յուսահատութեան պարագայի մը մէջ գոհ պիտի մնար ոչ ամբողջ այլ կէս ճշմարտութեամբ մը՝ որ իրեն բաց դուռ մը թողուր… ապրելու յոյսին։ Մտքի պատրանքը, մարդուս մէկ իրաւունքն է։ Ան որ կ'ուզէ ջնջել պատրանք մը, պէտք է պատրաստ ունենայ ուրիշ մը՝ անոր տեղը դնելու համար։ Եւ ճշմարիտ բժիշկը մարմնոյն չափ հոգին ալ պարտի խնամել. կեղծիքը (fiction) հոգւոյն բժշկութիւնն է (médecine)։ Եթէ բժիշկը չի գտնայ դեղ ու դարման մը կամ անոր համար որ տակաւին չէ հասկցած հիւանդութիւնը, կամ թէ անոր համար որ զայն անբուժելի կը կարծէ, պէտք է որ մատակարարէ անմեղ, անմնաս դեղ մը մարմնոյն համար՝ պարզապէս բան մը ըրած ըլլալու նպատակով, և բարոյապէս զօրացնելու համար ախտաւորը եթէ կարելի չէ մեղմացնել անոր մարմնոյն ցաւերը։ Արդէն բժշկութիւնը երբեք խոստացած չէ բուժել ամէն հիւանդութիւնները, և անիրաւ է հարիւր պահանջել անկէ որ երբեք տասնէն աւելին չէ խոստացած։

Արդարեւ, աղէկ կ'ըլլայ որ երբեմն երբեմն երգիծաբանական գրութիւններ որպէս Լէօն Տօտէի [illegible] կամ վերոյիշեալ խոստովանութեանց պէս բժիշկներուն հասցէին ուղղեալ անկեղծ երկեր գան յիշեցնել ամէնէն ջերմեռանդ բժիշկներուն այն ԲԵԲԵ-(՜) տարբերութիւնը որ կայ մարդուն և հնդկախոզին միջեւ։

Բայց և այնպէս կեանքին ճաշակը պահպանելու համար մեր քով, չի չափազանցենք բժշկութեան անօգտակարութիւնները, որ շուտով և դիւրաւ կը ներշնչուինք, խորհինք որ բժշկութիւնը գիտութիւն մը ըլլալուն չափ արուեստ մըն ալ է և թէ քաջ ախտաճանաչ մը թէ՛ գիտնական է և թէ գուշակ միանգամայն։ Վերաբանալով այսպէս ֆանթազիի ասպարէզը, վերաբացուած կ'ըլլայ նաեւ հաւանականութեանց անհունութեան ասպարէզը, այսինքն բժշկուելու յոյսին ասպարէզը…։

Երիտասարդ տօքթօր մը Անգլիոյ Հիբոկրատին՝ հռչակաւորն Սայտընհէմին կը խնդրէր օր մը իրեն յանձնարարելու գործնական խորհրդակցութեան յարմար գրքերը. «բարեկամս, առէ՛ք Տօնքիշօթի վէպը, — կը պատասխանէ Սայտընհէմ, — շատ գեղեցիկ գիրք մըն է և ես ամէն օր կը կարդամ զայն»։

Իրաւունք ունէր։ Առանց բժիշկ ըլլալու ալ, իբր խոնարհ յաճախորդ մը բժշկաց, զայն նախամեծար կը համարիմ այս ռուս բժիշկին անգութ գիրքէն։

ՈՒԿՕ ՕԺԷԹԹԻ

Թարգմ. իտալերէնէ
ՅԱՐ. Ո.

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ
ԱՌ
ՎԱՐԴԱՆ ՔՀՆ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Կարդացի Ձեր երկրորդ շահեկան ուսումնասիրութիւնը։ Խնդրեմ, թոյլ տուէք որ նախ շնորհակալու մտքիս ջերմին հաւաստին մատուցանեմ «Մանզումէի խմբագրութեան, որ ճանչցուց մեզի զՁեզ և երկրորդ՝ սիրով և անհուն [illegible] տաքուկ համբոյր մը դրոշմեմ Ձեր Աջոյն։

Ո՛չ, Տէր հայր, Ձեր փիլոնը, Ձեր խոշորկեկ մօրուքը, Ձեր կղերական սքեմը, որ գէթ Ձեզ համար յետադիմական բնոյթ չունի, մեզ համար սիրելի և պաշտելի են։ Ձեր գրական հրապարակի վրայ երեւումը Նախախնամութեան մէկ խիստ կարկառուն տրիտուրն է, որովհետեւ գէթ՝ ըստ իմ կարճ և տկար խելապատակիս՝ Ձեզ նման հոգեւոր հովիւներու և Ձեզ նման գիտուն, առանց կանխակալ կարծիքի և ժամանակակից կր. պահանջումներուն ու ձգտումներուն կատարելապէս գիտակ քահանաներու և կրօնական լուրջ ու եռուն գրիչներու սախպողական պէտք ունինք։

Նշանակութեան արժանի չէք գտներ, Տէ՛ր հայր, սա պարագան թէ Ձեր երկու այնքա՜ն համով ու հոտով յօդուածները զօրեղ արձագանգներ ունեցան Հայ Բողոքականաց և Կաթոլիկ Հայ [illegible] մէջ, որոնց համար Դուք իրաւամբ լուրջ միտք մըն էք, խուզարկու և քննադատ դէմ մը, քանի որ գիտէք այդքա՜ն թրթռուն կերպով և համոզկեր խօսքերով մատնանիշ ընել Թափառական Հրեային և Հաւատաքննութեան արտառոցութիւնները, [illegible] արդիւնք Զմիւռնիեան անկրօն և Ֆրանմասոնիկ դպրոցին — մեր համայնքին մատաղ սերունդին միտքը պղտորեցին և զայն առաջնորդեցին դէպ ի սկեպտիկ նախապաշարումներու, հանդէպ կրօնի վարդապետութեան, աւանդութեան և եկեղեցական պատուէրներուն։

Դուք, Տէ՛ր հայր, բաւականէն աւելի քաջութիւն ունեցաք մերկապարանոց ազատաբեմ խարազանելու Զմիւռնիական դպրոցին հասնոնները. քաջութիւն ըսի, որովհետեւ հակառակ բազմութեան մը Սրբազաններու, Հայրսուրբերու և Արժանապատիւներու, Եկեղեցւոյ և ո՛չ մէկ պաշտօնեան այսպիսի անվեհեր կրօն. աւանդիւ վառեալ լրագրութեան մէջ հրապարակ չէր իջած։ Երբեք չէր կրնար համոզուիլ թէ խեղճուկ չինական, անուս, անգրագէտ և անաստուածաբան տէրտէրներուն երկար շարքին մէջ գտնուէր Ձեզ նման փակեղաւոր դէմք մը որ ի վիճակի ըլլար ձեռնհասօրէն մեր տառապած կրօնական քրոնիկ հիւանդութեան տեսակը գտնել։

Այո՛, Տէ՛ր հայր, ինչ որ ալ ըսէք և որչափ որ ալ Ձեր համեստութիւնը վիրաւորեմ, ինծի համար Դուք եզական դէմ մըն էք, ազատ ամէն տեսակ a priori կանխակալ կարծիք-

—— 31 ——

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՀՈԳԵՋԱՒԱԿԸ
(Պոլսահայ Կեանքէ)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱ.

Բայց միւս կողմէն, տխուր, ցաւագնող տարակոյս մը կը ծնէր ուղեղին մէջ։ «Արդեօք Արա՞մը կը սիրէ…» Եւ իր երջանիկ մտածումներուն հոյլը կ'արինէր կարծես այս եկամուտ փուշի խայթէն…։ «Եթէ Արամին անսացած և անճապարած ըլլայի, գոնէ գիս այրող հետաքրքրութիւնը գոհացուցած կ'ըլլայի.» կը մտածէր։ Ու քիչ մը ետքը, ինքզինքը ապահովցնելու տարտամ յոյսով մը,

—Բայց ոչ, եթէ Արամ անիկա սիրէր՝ այդպէ՞ս կը վարուէր… Բերայի այդ անհրապոյր անկիւննե՞րը կ'երթար թափառելու կամ դիւրագնի, աղտոտ սէրերու անհնատուր ըլլալու… այսուհանդերձ՝ ո՞վ գիտէ…

Եւ պիտի շարունակէր իր խորհրդածութիւնները երբ յանկարծ յիշեց թէ այդ գիշերը Ասեղնաններուն պիտի երթային։ Ժամացոյցը նայեցաւ. երկուքը քանի մը վայրկեան կ'անցնէր։ Սենեակէն վար իջաւ ուր գացած էր Սիրանոյշին ուզած մէկ վէպը փնտռելու, զոր խնամով գրպանը դնելէն վերջ, գնաց մայրը գտաւ և հանդարտ դէմքով մը,

—Երթա՞նք մայր, հարցուց.

—Այո՛ տղաս, յարեց բարեսիրտ կինը և հինգ վայրկեանէն արդէն Ասեղնաններուն հիւրանոցը կը գտնուէին։

Երկու կիները ըստ սովորութեան գլուխ գլխի խօսակցութիւն մը սկսան անմիջապէս, մինչ Վահրամ Սիրանոյշին դէմը նստած, կարելի եղածին չափ ուշադրութեամբ զայն կը դիտէր, անոր նայուածքէն, անոր խօսքերէն, անոր լռութիւններէն հետեւցնելու համար այն ամէն բաները որոնք պէ՛տք էին իր սրտին։ Սիրանոյշ այդ գիշեր ալ տխուր թուեցաւ երիտասարդին աչքին։ Օ՜հ, իր կեանքէն քանի մը տարի սիրով պիտի տար՝ այդ տրտմութեան պատճառը հասկնալու։

Իր բերած վէպին վրայ քանի մը գնահատական բառեր ըսելէն վերջը՝ Վահրամ հրաւիրեց գեղանի պարմանուհին բօլին մը պէզիք խաղալ միասին։ Եւ երկուքն ալ սեղանի մը առջեւ անցան, կրակարանին մօտ, աւելի հեռանալով այսպէս երկու մայրերէն որոնք իրենց զաւակներուն այդ անմեղ զբօսանքը հաճոյքով կը դիտէին։

Մինչ կը խաղային ու կը խօսակցէին, պահ մը Սիրանոյշ հարցուց թէ բարեկենդանը ինչպէս անցուցած էր։ Վահրամ փութաց պատմել անոր իր ան գիշերուան Բերայի ժամանցը և նայուածքը առանց խոնարհեցնելու իր խօսակցուհին աչքերէն, ըսաւ.

—Գոնդորտայի թատրոնը ներկայացում կար ան գիշեր։ Բայց ես չուզեցի խաղը տեսնել. կը նեղանայի. սրահին մէկ անկիւնը գացի նստելու երբ բարեկամ մը գիս նշմարելով քովս եկաւ. ուրիշ ծանօթներ ալ կային… ֆռայլէները լեցուն, աղմուկ, ոգեւորութիւն, բայց ինծի համար չէր… շուրջս նայուածք մը նետած ատենս քանի մը թեթեւսօլիկներ տեսայ որոնք դերասանուհիներու հետ նստած կը խմէին, կը զուարճանային. մէջերնին մէկը մանաւանդ ուշս գրաւեց. հարուստ [illegible] էր ան զոր հրապարակին վրայ ճանչցած եմ վեր ի վերոյ, գործերու բերումով, որ երգչուհիի մը հետ նստած տաք խօսակցութեան մը բռնուած էր…

Սիրանոյշ «տանթիէի զաւակ» բառերը լսելուն արդէն ուշադրութիւնը սրած էր…

—Բայց չեմ գիտեր թէ ձեզ շահագրգռելու բնութիւն ունի՞ ինչ որ կը պատմեմ, յարեց երիտասարդը հանդարտօրէն.

—Ինչո՞ւ չէ, շարունակեցէք, մտիկ կ'ընեմ.

—Հանրածանօթ Մարմարեան ընտանիքին զաւակն էր այդ և երբ կը մտածեմ թէ, անոր պէս ուրիշ խել մը երիտասարդներ ալ այդպէս գիշերները հոս ու հոն կը զուարճանան, և հարկաւ բաւական ալ դրամ կը ծախսեն, անկեղծ ցաւ մը կ'զգամ շիտակը… հարուստ անձ մըն է հայրը, Մելքոն էֆ. Մարմարեանը, թերեւս լսած ըլլաք այդ անունը.

—Լսած եմ, այո՛, մրմնջեց Սիրանոյշ, աչքերը խոնարհեցնելով թուղթերուն վրայ, թեթեւ մը տժգունած, բայց կարելի եղածին չափ զսպելով յուզում մը որ Վահրամին աչքէն չվրիպեցաւ…։

—Չեմ ըսեր թէ զուարճանալը յանցանք է, վրայ բերաւ այս վերջինը, բայց որչափ լսած եմ, Արամին համար զուարճութիւնը անմեղ զբօսանքներու մէջ չի սահմանափակուիր… ամէն գիշեր այդպէս թատրոնները, կամ խաղի սեղաններուն շուրջը, քնատ ժամեր անցնելը լաւ տպաւորութիւն մը չպիտի թողուր անշուշտ զինքը ճանչցողներուն վրայ…։ Ունեւոր հօր մը հարստութիւնը փոխանակ զուարճութեանց մէջ փճացնելու՝ զայն աւելի եւս արդիւնաւորելու միջոցներն են որ կէտ նպատակին ըլլալու են կարծեմ ո և է երիտասարդի աշխարհիկ նկատումներուն։

(Շարունակելի)

ներէ։ Ձեր խօսը լուրջ է։ Պօսիւէի աւիւնը, Մասիյիոնի թափը, Պուրտալուի տրամաբանութիւնը և Օլիվիէի ու Տիւբան Լուի թոյլատուութին ու առողջ նկարագիրը Ձեր կըրծոց ներքեւ բաբախող սրտին մէջ եկած և բոյն դրած են։ Փա՜ռք և պատիւ Ձեզ որ գիտցեր էք օգտակարապէս գործածել Ձեզ շնորհուած տրիտուրը. իցի՜ւ թէ Ձեր նմանները բազմանային, ուռճանային և ծաղկէին մեր թէ՛ մտաւորապէս և թէ կրօնապէս աղքատ համայնքին մէջ, որ պէտք ունի Ձեզ նման իր կոչման գիտակից և Ուխտին կատարելապէս համապատասխանող քահանայից, որոնք միայն պիտի կրնան զինքը սթափեցնել կրօնական տեսակ մը գերմանական սկեպտիկ և ֆրանսական թեթեւսոլիկ անհաւատութենէ։

Այս սկեպտիկ անտարբերութիւնը և անկրօնութիւնը, հաւատացէք, Տէ՛ր հայր, մուտ գտած է առ մեզ։ Զարիքը օրէ օր կ'արմատանայ և հաստատուն հիմեր կը գտնէ մեր մէջ։ «Կրօնի Սիֆիլիզ»ը, «Կրօնի Հիւծախտը», աղըւօրուկներու նման կը քամեն մեր նոր սերնդեան կոյս, կայտառ և առողջ ու հարուստ արիւնը։ Օրէ օր կը թեթեւնայ մեր հաւատալիքներու բեռը. հեռի չէ այն օրը երբ տխուր կրօն. չէզոքութեան, անհարեկից անտարբերութեան տաղեւ պիտի գըտնուինք։ Լրագրաց մէջէն եկեղեցիներու բեմերն ալ հետզհետէ կը վարակուին. այսպէս վերափոխման՝ փոխանակ Տիրամօր՝ Տիանայի գովաբանութիւններն են որ կը լսենք. մեր եկեղեցին որ Աստուածամօր համար անգիւտ, գերիմաստ և անճառելի մեղեդիներ և երգեր ունի և բովանդակ քրիստոնեայ այլածէս եկեղեցեաց մէջ միակն է որ Անպարագրելին շրջապատած է մեծադղորդ տաղաւարներով և օրհներգութիւններով, զուրկ է ըստ ոմանց ամէն բանէ և ոմանց շատ նիհար կ'երեւի։ Այս եկեղեցիին չարականներն էին սակայն, որոնց լատինական անհամ թարգմանութիւններն, այնքա՜ն խոր տպաւորութիւն յառաջ բերին վատիկանեան վերջին ժողովքին մէջ, որով Տիրամօր Անարատ Յղութեան հնադարեան աւանդութիւնը միահամուռ հաւատոյ հաւատալիք հռչակուեցաւ. այս հրատարակութեան նախնական շարժառիթներն էին մեր չարականներն, որոնք և ո՛չ մէկ եկեղեցի ունի։ Ըլլել ուրեմն և Տիրամօր հանդէսին առթիւ Տիանայէն նմանութիւններ յառաջ բերել, պարզապէս ոճրագործութիւն է։

Մեծ և ահաւոր պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ ուրեմն մեր [illegible] տարբեր կենալ. և պէտք է կրօնի աւելի տեղ տալ մեր կրթական հաստատութեանց մէջ, որովհետեւ կրօնն է մեր էութեան սկիզբն ու վերջը։

Դուք որ, Տէ՛ր հայր, երկար ատեն շփուած էք Եւրոպայում ամէն դաւանանքի ու գաղափարի մարդոց հետ, Դուք որ հոն գտած էք թէ՛ «Պետրոս Արպուէզ»ներ, թէ՛ «Ռօտէն»ներ և թէ «Տ'Ալիլա»ներ ու «Գաբրիէլ»ներ, ըսէ՛ք, գրեցէ՛ք և պաշտպանեցէ՛ք թէ առանց կրօնի դաստիարակութիւնը կենք չունի։

Մինչդեռ հիմա Անգլիա և Գերմանիա կրօնիւ եւեթ կ'ուզեն իրենց նորահաս սերունդը մեծցնել, անդին մենք անտեղեա կը տեղացնենք կղերականաց և կղերասէրներուն։ Ֆրանսացւոց նման մենք ալ անհանդուրժող դարձեր ենք և կը ջանանք կղերն արտաքսել դպրոցէն։ Ըսէք, խընդրեմ, ի՞նչ չարիք կրնար յառաջ գալ եթէ դուք, Տէր Հայր, փոխանակ ձեր գիւղը, հոս կարեւոր կրթական յարկի մը տեսչական պաշտօնին կոչուէիք։

Ահա, Տէր Հայր, խնդիրներ, զոր ձեր լուրջ ուշադրութեան առարկայ ընելնիդ կը խնդրեմ. և այսպէս արժանի պիտի ըլլաք մեծ պատուի մը որ ըստ իս՝ գեր ի վերոյ է ծաղկեայ մանուշակագոյն փիլոնէն ալ, հայրապետական լանջախաչէն ալ և կամ շընորհուելիք Մագիստրոսի տիտղոսէն ալ։

Բերա ՑՈՎՀ. ԱԼԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐԸ ԲՈԶԷՆԻ ՄԷՋ

Վիլհէլմ կայսրը Սեպտ. 3ի իրիկունը վարչապետ կոմս Պիւլովի հետ խորհըրդակցեցաւ։ Յաջորդ օրն ալ կէս օրէն առաջ ընդունեց ֆոն Շդապլէվսի եպիսկոպոսը։ Նոյն օրը կէս օրէն առաջ, Վիլհէլմպլացի անուն հրապարակին վրայ տեղի ունեցաւ Ֆրիտրիխ Կայսեր Պեօզէ քանդակագործին ձեռքով պատրաստուած Յիշատակարանին բացման հանդէսը։ Հանդէսին ներկայ էին կայսերական ամոլը իր հետեւորդներով, Գահաժառանգ իշխանը, Բոզէն գտնուող իշխանները, կոմս Պիւլով, Ֆոն Ռայնհապէն, Ֆ. Կոսլէր, Ֆ. Համմըրշդայն և Տօքդ. Շդուտ Նախարարները, զինուորական և քաղաքային պաշտօնատարներ, Ֆէրտինանտ Ռատզիվիլ իշխանը և բողոքական ու կաթոլիկ եկեղեցականներ։ Կայսեր ողջոյնէն ետք երգիչները Պեթօվէնի [illegible] երգը նուագեցին. յետոյ Բոզէնի քաղաքապետը կարդաց հանդիսական ճառը։ Անկէ ետքը կայսեր կողմէն տրուած նշանի մը վրայ՝ վար ձգուեցաւ յիշատակարանին քօղը։ Յիշատակարանին յանձնաժողովին նախագահ Պիդըր հեյյէ՜ կոչը գոչեց և հանդիսականները միաբերան ու եռանդագին կրկնեցին զայն։ Կայսր լաւ մը աչքէ անցուց Յիշատակարանը, որուն վրայ առաջին անգամ պսակ մը դրաւ գահաժառանգ իշխանը։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՄԷԿ ՆՈՐ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրիտրիխ Կայսեր Յիշատակարանին բացումէն ետքը, կայսերական ամոլը, Գահաժառանգը, միւս իշխանները վարչապետ կոմս Պիւլով և Նախարարները կառավարութեան պալատը գացին, ուր հաւաքուած էին նահանգային պաշտօնէութիւնները։ Նահանգային աւագաժողովին նախագահ Պարոն Ֆ, Վիլամովից-Մէօլըն հաւատարմական ուղերձ մը կարդաց Կայսեր և բաժակ առաջարկեց ի պատիւ Նորին Վեհափառութեան։

Կայսրը ի պատասխանի՝ երկար բանախօսութեամբ մը շնորհակալութիւն յայտնեց արտայայտուած հայրենասիրական զգացումներուն համար, որոնք ժողովուրդին այդ հայրենասիրական ընդունելութեան մէջ կը գտնեն իրենց հաստատութիւնը։ Կայսրը յետոյ շարունակեց. «Հիմա հոս գերման հաւատարիմ ժողովուրդի մը մէջ, գերման հաւատարիմ քաղաքի մը մէջ կը գըտնուինք, անկեղծ են այն ջանքերը, զորս Գերմանները ի գործ կը դնեն հոս, երկրին զարգացման համար։ Բայց որպէս զի երկրին ու ժողովուրդին զարգացման համար եղած այդ ամէն ջանքերը ընդհանուրին օգտակար ըլլան, պէտք է որ Գերմանները հրաժարին կուսակցական վէճերու մասին ունեցած իրենց ժառանգական թերութիւններէն, պէտք է որ իւրաքանչիւր ոք իր անձին յատուկ զոհողութիւն մը ընէ՝ ընդհանուրին հետ միասին գործելու համար, ինչպէս էր երբեմն, երբ Տեւտոնեան Կարգին ասպետները՝ զոհելով իրենց անձնական ազատութիւնը և հանգիստը, սերտիւ կը միանային իրենց մէջ մշտաջան ու տոկուն աշխատութեամբ գերմանական քաղաքակրթութիւնը տարածելու համար։ Աւե- [illegible] ղութեանս և իմ հրամաններուս հնազանդ, առանց յապաղման կը գործադրեն այն քաղաքականութիւնը զոր նահանգիս բարգաւաճման համար յարմարագոյնը կը դատեմ։ Երբ Վեհապետին առաջնորդութեան տակ ժողովուրդը և վարչութիւնը իրարու աջակից ըլլալով գործեն, տարակոյս չի կայ թէ նահանգս տարուէ տարի բարեյաջող բարգաւաճութիւն մը պիտի ունենայ։ Բայց շատ կը ցաւիմ որ մեր ոչ-գերման ցեղէ հպատակներուն մէկ մասը այդ պարագային խելամուտ եղած չերեւիր, և ատոր ալ պատճառը երկու սխալներու մէջ փնտռելու է։ Նախ իրենց դաւանութեան հալածման ենթարկուելէն կը վախնան։ Բայց ով որ կ'ըսէ թէ իմ կաթոլիկ հպատակներս իրենց դաւանանքի գործադրութեան մէջ դըժուարութեան մատնուած են կամ հարկադրուած են դաւանափոխ ըլլալ անիկայ շատ մեծ սուտ մը խօսած կ'ըլլայ։ Իմ կառավարութեանս ամբողջ ժամանակամիջոցին և Էքս-լա Շապէլի մէջ ըրած խօսքերս կ'ապացուցանեն թէ ես ո՜րչափ կը յարգեմ կըրօնքը, այսինքն իւրաքանչիւրին իր Աստուծոյն հետ ունեցած վերաբերութիւնը։ Երկրորդ սխալն ալ այն վախն է թէ տոհմային մասնականութիւններն ու աւանդութիւնները պիտի խափանուին. բայց այնպէս չէ, Բրուսիոյ թագաւորութիւնը շատ տեսակ ցեղերէ կազմուած է. որոնք կը հպարտանան իրենց նախկին պատմութեան ու առանձնայատկութեան վրայ։ Բայց ասիկայ արգելք մը չէ եղած իրենց համար ամէն բանէ առաջ քաջ բրուսիացի ըլլալու։ Այդ բանը այս տեղի համար ալ այնպէս ըլլալու է։ Աւանդութիւններն ու յիշատակները կրնան անվթար մնալ, միայն թէ անոնք այլեւս Պատմութեան անցեալին կը վերաբերին։ Ես հիմայ հոս լոկ բրուսիացի կը ճանչնամ, և իմ նախորդներուս գործին հաւատարիմ հետեւորդ, պիտի ջանամ որ այս նահանգը անբաժան կերպով միացած մնայ բրուսիական Միապետութեան։ Հռենոսի գեղեցիկ ափունքներուն վրայ ուռճացած որթերուն յոյզովը լեցուած այս բաժակը կը պարպեմ Բոզէն Նահանգին և Վարդէի վրայ կառուցուած իր մայրաքաղաքին բարգաւաճման համար։» Նահանգային աւագաժողովի երիցագոյն անդամը «կեցցէ» գոչեց կայսեր անուան։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌՈՒԶՎԷԼԴԻ ՊԱՏԱՀԱԾ ԱՐԿԱԾԸ

Մ. Նահանգաց նախագահ Մ. Ռուզվէլդի պատահած կառքի արկածը հետեւեալ կերպով տեղի ունեցած է. «Ընտրական շրջանէն վերադարձին լանտոյով Բիթսֆիլտէն Լնոքս (Մասաչուզէթ) կ'երթար նահանգին կառավարիչ Պ. Քրանի, քարտուղարին եւ ուրիշ երկու անձերու հետ, երբ կառքը փողոցը դարձած ատեն զարնուեցաւ ելեկտրաշարժ թրամուէյի մը որ սրընթաց կ'երթար։ Կառքին ձիերը վայրկեանապէս մեռան ու կառքը ջախջախուեցաւ։ Կառապանին գանկը ջախջախուած ըլլալով վայրկենապէս մեռաւ։ Ոստիկանութեան պաշտօնեայ Քրէկ որ կառապանին քով նստած էր, կառքին տակ մնաց ու մեռաւ։ Նախագահը ու միւսները որոնք փողոց նետուած էին, թեթեւապէս վիրաւորուեցան։ Պ. Ռուզվէլթ շուտով ոտքի ելաւ. միայն կզակին աջ կողմը սկրթուած էր ու երեսը ուռեցած։ Թրամուէյին կառուղիղը թեթեւ ծանրապէս վիրաւորուած է, սակայն կը յուսացուի թէ կը բժշկուի։ Նախարարը անմիջապէս ձիաւոր մը ղրկեց Բիթսֆիլտ, լուրը հաղորդելու, որպէս զի կարգ մը սխալ զրոյցներ չհանուին։ Նիւ-Եորքի սակարանին մէջ զգալի ազդեցութիւն մը ըրաւ արկածին լուրը։ Պ. Ռուզվէլդ հարցուց թրամուէի կառուղիղին թէ ինչո՞ւ ընթացքը շարունակած էր, հակառակ իրեն տրուած նշանին։ Կառուղիղը պատասխանեց թէ առաջ անցնելու իրաւունք ունէր։ Կառուղիղը եւ ուրիշ պաշտօնեայ մը ձերբակալուեցան։ Նախագահը մօտակայ տուն մը երթալով ցաւակցական խօսքեր ըրաւ արկածին զոհերուն համար եւ յետոյ Սթօքպրայճ գնաց, նոյն օրուան ընելիքներուն ծրագիրը ջնջելով։ Նախագահը ըսաւ թէ թրամուէի կառքին սրընթաց արշաւելը տեսած ատեն, հասկցած էր որ իր կառքին մէջ գտնուողներուն ամէնքն ալ պիտի մեռնին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԷԼԿՐԱՏ, 7 սեպտ.—Իբրեւ անհիմն կը հերքուի այն լուրը թէ Վուիչի դահլիճը հրաժարած ըլլայ։

ՓԱՐԻԶ.— «Ֆիկարօ» կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ մայր կայսրուհին, Յունաստանի Թագաւորին և կարելի է Տանիմարքայի Թագաւորին հետ, հոկտեմբերի կէսին Փարիզ պիտի ժամանէ։

ԱԹԷՆ.—Ֆրանսայի պատերազմական Նախարար Անտրէ զօրավարը, 1870ի պատերազմին մեռած Լօ-է-Կարոնի զինուորներուն յիշատակարանին [illegible] պէտք չէ կարծեն որ Ֆրանսացիները, իրենց միջեւ կռուելնուն համար, չեն կըրնար իրարու հետ համաձայնիլ։ Զօրավարը յարեց թէ ամէն բան պիտի ապացուցանէ որ Ֆրանսացիները, ի հարկին, գիտեն առաջ քալել ամենամեծ միաբանութեամբ։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Այսօր, Սերպիոյ պետական Խորհրդին նախագահ Պ. Ժորժ Սիմիչի նախագահութեամբ կատարուած գումարումի մը մէջ որոշում մը քուէարկուեցաւ, որով կը դատապարտուին Ակրամի մէջ պատահածները։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Քաբ-Հայթիէն առնուած հեռագրի մը նայելով ըմբոստներու «Քրէթ-ա-Փիէրօ» թնդանօթանաւը ընկղմեր է գերմանական «Բանթէր» մարտանաւին կողմէ՝ Գոնաիվէսի նաւահանգիստին մօտ։ Թնդանօթակրին նաւազները ազատուեր են։ Մանրամասն լուր չկայ։

ՓԱՐԻԶ, 7 սեպտ.—Եգիպտոսի խտիւը, այսօր, այցելութիւն տուաւ Պարսից Շահին։ Տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ։ Պարսից Շահը խոստացաւ մօտերս Եգիպտոս այցելել։

ՊԵՐԼԻՆ.—Հայնրիխ իշխանը փափաք մը յայտնեց յառաջիկայ տարին թողելու գերման նաւատորմը։ Նորէն Մ. Նահանգները պիտի երթայ, որոնցմէ շատ կը հետաքրքրուի, և ուր մըտադիր է մնալ երկար ատեն։

ՓԱՐԻԶ.—Ֆրանսայի ծովային նախարարը Թուլոն պիտի ուղեւորի, երկուշաբթի իրիկուն, նախարարաց Խորհուրդէն ետքը։ Դատական նախարար Պ. Վալլէ և ներքին գործոց նախարարութեան ընդհ. քարտուղար Պ. Էտկար Բոմպ պիտի ընկերանան Պ. Քամիլ Բէլլըթանի։ Թուլոնէն Պիզերթա ուղեւորութիւնը չորեքշաբթի պիտի կատարուի։ Ծովային նախարարը այդ առթիւ աչքէ պիտի անցնէ Քորսիքայի արեւմտեան ծովեզերքին չինութիւնները։

—Ընդծովեայ հեռագրաթելերու Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ Մարթինիքի հետ հաղորդակցութիւնները վերսկսած են։ Ֆոռ-տը-Ֆրանսէն քանի մը հեռագիրներ կ'ըսեն թէ քաղաքին բնակիչներուն մեծ մասը կը հեռանայ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Սէն-Վէնսանի հրաբուխը սաստիկ բորբոքումի մէջ է։ Շաթօ-Պէլէր կործանեցաւ։ Կղզին հիւսիսակողմը պարպուեցաւ։ Բազմաթիւ մարդիկ մեռան։ [illegible]

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

7 Սեպտ. 1902

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	101 42
Ռէժի	(Tab. Turcs)	342 —
Փոնսօլիտ.	(R. Turque D.)	29 25
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	127 75
Պանք. Օթթ. 1 52	(Banque Ott.)	578 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	160 50

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Վիէննա սէֆարէթը Սէնիէեսի պաշ քեաթիպի սաատէթլու Ֆախրէտտին պէյէ Թէրֆիէն րիւթպէի ուլէա սընըֆը սանիսի.

Վազիֆէի մէէմուրիյեթինի հիւսնի իֆասէ միւշահէտ օլան իգտամ վէ ղայրէթինէ մէպնի, ումուրը չէհպէնտէրի գալէմի սէր միւպէյիզի իզզէթլու Ահմէտ Համտի պէյէ թէրֆիէն րիւթպէի սանիէ սընըֆը սանիսի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆՇԱՆ

Միւլքիյէ Թէֆթիշ սանտըղը մուհասէպէճիսի սաատէթլու Նուրի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ իքինճի րիւթպէտէն Մէճիտի.

Վազիֆէի մէէմուրիյեթինի հիւսնի իֆասէ միւշահէտ օլան իգտամ վէ ղայրէթինէ մէպնի Սէնիէ պաշ չէհպէնտէրի իզզէթլու Եումնի էֆէնտիյէ իւչիւնճիւ րիւթպէտէն Մէճիտի Նիշանը զիշանլարը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԲԱԼՈՒՄՊՕ ԾՈՎԱԿԱԼԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Ծովակալ Բալումպօ իր հետեւորդներով, ինչպէս գրած էինք արդէն, ճաշեց Ծովային պաշտօնարանին մէջ, ուր ներկայ էր ծովային նախարար Հասան փաշա ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու հետ։

Սեղանին աւարտման ծովակալը իր շնորհակալութիւնը յայտնեց կայս. այս մեծարանքներուն համար, որուն պատասխանեց Հասան փաշա ուրախութիւն յայտնելով այս այցին առթիւ։ [illegible] ները խմբովին լուսանկարուեցան։ Այդ լուսանկարը Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցուի։

Ժամ 8½ին ծովակալը շնորհակալութիւն յայտնելով հրաժեշտ առաւ։

Իտալական դեսպանը և ուրիշ պաշտօնատարներ ժամը 9½ին «Ակորտաթ» հասան և ողջերթ մաղթեցին ծովակալին։

Վեհ. Սուլթանը հրամայեց հիւրամեծար Ահմէտ Ալի փաշայի, ընկերանալ Ծովակալին մինչեւ Պէշիքթա. նոյնպէս ծովակալին մասնաւոր խնդրանքին վրայ, արտօնուեցան մինչեւ Պէշիքթա երթալ նաեւ անոր հիւրամեծար չորս կայս. թիկնապահները։ Կայս. Անձն. Սպայակոյտին հրամանատար Շաքիր փաշա և խարիճիէի արարողապետ Ղալիպ պէյ, Վեհ. Սուլթանին բարեւները հաղորդեցին ծովակալին որ խնդրեց անոնցմէ իր ջերմ շնորհակալիքը մատուցանել Նորին Կ. Վեհափառութեան իր գտած այսքան սիրալիր ընդունելութեան առթիւ։ Ժամը 10ին «Ակորտաթ», իր կայմին վրայ օսմ. դրօշը պարզած ճամբայ ելաւ դէպ ի Մարմարա։

Այդ միջոցին դրօշներ քաշեց Օսմ. պահականաւն ալ որուն նաւազները ողջունեցին իտալական նաւը։

«Ակորտաթ»ի միացան մինչեւ Գում Գափուի բացերը իտալական «Սէզիա» պահականաւը և Նաւահանգիստի վերատեսչութեան շոգեմակոյկները։

—Ծովակալը իբր յիշատակ իր Պոլիս ըրած այցելութեան, Ֆէպիւս լուսանըկարչատունը երթալով խմբովին լուսանկարուեցաւ իր հիւրամեծարներուն և հետեւորդներուն հետ։

* * *

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ.— Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է հետեւեալ պատուանշանները շնորհել։

Ականակուռ Իֆթիխար դեսպան Մալասփինա մարքիզին։ Ա. կարգի Ականակուռ Օսմանիէ՝ Իտալիոյ նախարարապետ Մ. Զանարտէլլիի, Արտաքին գործոց նախարար Մ. Բրինէթթիի և ծովային ու պատերազմական նախարար դեր-ծովակալ Մօրէնի։

Շէֆագաթի Ա. աստիճանը՝ Օր. Բալումպոյի։

Ա. կարգի Մէճիտիյէ՝ «Ակորտաթ»ի հրամանատար և ծովակալ Բալումպօյի սպայակոյտին պետ Ալպերթօ տէ Օրիսթիսի։

Նոյնպէս՝ տարբեր պատուանշաններ տարբեր պաշտօնատարներու։

Ծովակալին հրամանատարութեան տակ գտնուող բոլոր նաւապետները Մէճիտիյէի Ա., իսկ Բ. և Գ. աստիճանները՝ միւս Բ.ական և Գ.ական նաւապետներուն։

Նաւաբաժնին բոլոր սպաները ստացած են ոսկի և արծաթ շքանշաններ։

* *

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Ծովակալին նուիրել ոսկի ծխատուփ մը, և նաւին համար սեղանի սպաս մը՝ երկու արծաթ բաժակներով, որոնք յիշատակագրութիւններ կը կրեն։

ԱՐԺԷԹՈՒՂԹՆԵՐԸ.— Պոլսոյ մէջ մասնական վճարումներով ծախուած արժէթուղթներուն և պարտաթուղթներուն գործառնութիւնները կանոնաւորելու համար ծրագիր մը յանձնուած էր Առեւտրական Սենեակին, որ քննելէ վերջ այդ օրինագիծը վերադարձուց Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, որուն իրաւագէտ խորհրդականը սկսած է քննել զայն։

ՄԱՀ.—Պրուսայի նահանգին կեդրոնական նաիպ Ահմէտ Ասըմ պէյ ուրբաթ օր մեռաւ։

«ՊՐՈՒՍԱ» ոչ-պաշտօնական թերթը դադարման դատապարտուեցաւ։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ կուսակալութեան բանտերուն նորոգութեան համար Վեհ. Սուլթանը հրամայեց 240,000 ղրուշ յատկացնել։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը որոշեց որ Կրէտէի գաղթականները «Թէմէթթիւ»ի տուրքէն զերծ մնան, մինչեւ որ անոնք տեղ մը հաստատուելով կանոնաւոր գործի մը ձեռնարկեն։

ՃԷՆՈՎԱՅԻ Անսալտօ նաւագործարանէն հինգ ճարտարագէտներ Պոլիս եկան, Կայս. Նաւարանին մէջ նորոգուելիք Օսմ. ութը մարտանաւերուն շինութեան հսկելու համար։

ԱՖ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ հրդեհէն այրած վարժարանները, մզկիթները և թէքքէն պիտի վերաշինուին Վեհ. Սուլթանին հրամանով։ Այս նպատակին պիտի գործածուին, բացուած մասնաւոր հանգանակութենէն զատ, այդ նահանգին էվգաֆի նախարարութեան ունեցած յետնեալ տուրքերն ալ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը շաբաթ օր «Իմօժէն» պահականաւով Իշխանաց կղզիները գնաց և երէկ Թարապիա դարձաւ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ անգլիական նաւաբաժինին մնացեալ մասն ալ Նաբոլի [illegible] մէջ այժմ կայ ամբողջ 80 անգլ. մարտանաւ։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ վարչութեան տնօրէն Մ. Սքանավի, երէկ իր աղջկան հետ Պոլիս հասաւ Զուիցերիայէն։

ՔՕԼԷՐԱ ԵՒ ԺԱՆՏԱԽՏ.— Աղեքսանդրիա 24)6 սեպտ.—Քօլէրայէ Գահիրէի մէջ 19 դէպք և 17 մահ։ Հոս 19 դէպք և 14 մահ։ Միւս տեղերը 1275 դէպք և 986 մահ։

25)7 սեպտ.—Քօլէրա, Գահիրէի մէջ 13 դէպք 14 մահ, հոս 30 դէպք և 22 մահ։ Միւս տեղերը 1199 դէպք և 964 մահ։

—Առողջապահական վարչութիւնը նկատելով որ Եգիպտոսի մէջ քօլէրան տակաւ կը սաստկանայ, որոշեց որ վարակուած տեղերէն Պոլիս եկողները մաքրանոցներուն մէջ քարանթինա սպասելէ և հականեխուելէ զատ երբ հոս հասնին, 5 օր բժշկական հսկողութեան ենթարկուին։

ՕՏԱՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Եւրոպական թերթերն ալ կը յիշատակեն Եռաքիմ Պատրիարքին այն շրջաբերականը, որով կ'արգիլէր օրթոտոքս ծընողքները իրենց զաւակները օտար վարժարան ղրկելէ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ.—Սոֆիայէն կը գրեն թէ կառավարութիւնը լուրջ միջոցներ ձեռք առած է ձերբակալելու և նուաճելու համար ժամանակէ մը ի վեր Պուլկարիոյ մէջ ասպատակող աւազակները։ Սոֆիայի մէջ ձերբակալուած չարագործներուն բանը գործն էր կարգ մը խայտառակ անձեր իրենց շուրջը հաւաքելով, չարիք հասցնել ժողովուրդին և բարեմիտ երկրագործներուն։ Ուշագրաւ կէտ մըն ալ սա է որ այդ աւազակները անգթօրէն կը սպաննեն իրենց ձեռք անցուցած անձերը՝ կողոպտելու համար։ Այդ աւազակները, անցեալները, Պուլկարիոյ մէջ երկու կին լեռ տանելու առթիւ, որպէս զի իրենց չարիքը ծածկեն, 30է աւելի անձեր սպաննած էին։ Ձերբակալուած աւազակներուն չարագործութիւնները տակաւ երեւան կ'ելլեն։

ՄԱՐԶՈՒԱՆՑԻ Պօղոս էֆ. Թօրիկեան, որ իր պահանջքի մէկ դատին համար Պոլիս եկած էր, դատը յաջող ելքի մը յանգելուն, այսօր Էնկիւրիի ճամբով կը մեկնի Մարզուան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻՐՔ.— Պալըքէսէրի շրջականները, 13 տարու Նազիմէ անուն դեռատի աղջիկ մը երբ այգիէն խաղող կը ժողվէր, յարձակում կրեց մարդու մը կողմէ որ կ'ուզէր անոր պատիւը բռնաբարել. աղջկան ընդդիմութեան վրայ յարձակողը կիրքէն կուրցած՝ քաշեց դաշոյնը և սպաննեց խեղճ աղջիկը։

ԽԱՇԱԾ.—Իզմիրի Ակամէմնոն ջերմուկներուն սպասաւորներէն հայ մը, անցածները տաք ջուրի աղբիւրէ մը ջուր քաշած ատեն, գլուխը դառնալով ու աչքերը մթագնելով, եռացած ջուրին մէջ ինկած և խեղդուած է։ Մարմինը խաշած էր և բոլոր մազերը թափած։

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ.—«Էլ Գահիրէ» շոգենաւը անցած ուրբաթ օր Միտիլլիի առջեւ խրեցաւ։ Հելլէն շոգենաւ մը օգնութեան հասնելով, անոր ճամբորդներն առաւ և Պոլիս բերաւ աջի օր։ Յիշեալ շոգենաւն ալ վերջը նաւածրգներու միջոցով ազատուելով, նոյն օրը ան ալ Պոլիս եկաւ։

ՄՐ. ՊԷՅՔԸՐԻ ՊԱՂ ՕԴԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

Կայս. բարեհաճ Իրատէով մը, մայրաքաղաքիս և արուարձաններուն մէջ պաղ օդի մթերանոցներ հաստատելու և զանոնք վարելու մենաշնորհ տրուած էր քաղաքիս անգլիացի երեւելի վաճառականներէն Մր. Պէյքըր և որդիներուն։ Օսմ. Պանքան մասնաւոր պահովագիրով մը հաղորդած էր Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան թէ Մր. Պէյքըր և Որդիք, պահանջուած Օսմ. Ընկերութիւնը կազմած են պաղ օդի մթերանոցներու գործածութեան համար։

Այս մթերանոցներուն Կ. Պոլսոյ կողմէ հաստատուելիք մասնաճիւղին համար հետեւեալ մանրամասնութիւնները ստացած ենք.—

Արտօնատէր Մր. Պէյքըր Հանր. Պարտքի վարչութեան հետ պայմանագրութիւն մը կնքած է, որուն համեմատ Պալըք—Բազարի ծովեզերքին մօտ շինուելու վրայ եղող ձկնարանին եսքի մասը, որ Լոնճա փողոցը կը նայի՝ հիմակուընէ վարձած է 400 ոսկի տարեկանով։ Ձկնարանին այս մասին գետնայարկը պաղ օդի մթերանոց և վերնայարկերն ալ Ընկերութեան պաշտօնատունը պիտի ըլլայ, ուր պաղ օդի մթերանոցներու համար ըլլալիք ծախքերուն մանրամասն մէկ տոմարը պիտի բռնուի և Մր. Պէյքըրի կողմէ պիտի մատուցուի Ջեռնհաս պաշտօնարանին։

Պաղ օդի մթերանոցներու անհրաժեշտ խողովակները որոնք 10 սանթիմէթր տրամագիծ ունին հիմակուց զետեղուած են գետնայարկէն մինչեւ վերնայարկը։ Ուրիշ մեքենաներու զետեղուելիք տեղերուն յատակագիծերն ալ ճարտարապետ Մ. Վալորիի կը յանձնուին. Պաղ օդի մթերանոցը երկու դուռ պիտի ունենայ. մէկը ծովեզերեայ, իսկ միւսը Պալըք—Բազարի փողոցին վրայ և ձկնարանէն բոլորովին անջատ ըլլալով թէ վաճառականներու և թէ գործի մարդոց շատ մեծ դիւրութիւն պիտի պատճառէ։

Մր. Պէյքըր, իւրաքանչիւր ուտելեղէնի և ուրիշ պահեստի առարկաներու համար մասնաւոր տեղեր պիտի շինել տայ, ինչպէս նաեւ ձկնեղէններու և ծովային արտադրութեանց համար մեծ տեղ մը, ուր ձկնորսներ խիստ չնչին վարձքով մը պիտի կրնան քանի մը օր պահել իրենց ձկները և զերծ մնալ կարգ մը բնական վնասներէ։ Այս բանը պիտի նպաստէ նաեւ Պետական գանձին։

Շնորհաւորութեան արժանի են Հանր. Պարտքի վարչական խորհուրդին նախագահ հրամանատար Մ. Պերժէ, ինչպէս նաեւ Մր. Պէյքըր և Որդիք որ յաջողեցան այսպիսի օգտաշատ հաստատութիւնով մը թէ՛ դիւրութիւն ընծայել խանութպաններուն, հասարակութեան և թէ տարեկան հասոյթ մը ապահովել Պետական գանձին։

Գալով ձկնարանի վարչութեան պաշտօնատունին, անոր շինութիւնը մեծ փութով առաջ կը տարուի և մինչեւ երկու ամիս կատարելապէս աւարտելով Վեհ. Կայսեր Ծննդեան տարեդարձին առթիւ բացումը պիտի կատարուի։

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂԷՆ ՆԱՄԱԿ

Վեհ. Կայսեր գահակալութեան տարեդարձին օրը Հանրօգուտ շինութեան մը հիմնարկէքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Մաքրիգիւղի մէջ։

Ակնարկուած շինութիւնը՝ Նախաձեռնութեամբ Քիւչիւք-Չէքմէճէի գայմագամի փոխանորդ Օսման էֆէնտիի կը վերաբերի կամուրջի մը որ պիտի

հիմնուիլ երկաթուղիի գիծին վրայէն՝ միացնելու համար գիւղին երկու մասերը, և որ աւելին է դիւրացնելու համար Հասարակաց Պարտէզին երթեւեկութիւնը, որուն դժուարութիւնն ու հեռաւորութիւնը գիւղացւոց մեծագոյն մասը զրկած է վայելելէ այդ պարտէզը, շատ գեղեցիկ իր դիրքովը ու տեսքովը։

Երէկուան օրը, ըստ կանխագոյն որոշման, ժամը ճիշդ 5 ու կէսին, կամուրջին որոշուած վայրը կը հասնէր Թափօրը առաջնորդութեամբ գայմագամ Օսման էֆէնտիի, որուն կը հետեւէին տեղական կառավարութեան պաշտօնատարները, Հաքիմ էֆէնտին, Քաղաքապետութեան Նախագահի փոխանորդ Գառնիկ էֆէնտի, Հայ հասարակութեան կողմանէ՝ Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Ցարութիւն էֆ. Ունճեան, ընկերակցութեամբ Թաղ. Խորհրդոյ անդամ Ցակոբ էֆ. Գազազեանի, Հայոց մուխթար Ցակոբ էֆ. Խախամեան, Յունաց կողմանէ՝ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն ոմանք և երկու քահանաներ, որպէս և փոխ-առաջնորդ Տ. Ցորգիս հայրն և Տ. Պետրոս հայրերը, Մէճլիսը Իտարէի անդամներուն մեծագոյն մասը, որպէս և Արեւելեան երկաթուղիներու ընկերութեան կողմանէ մի քանի ներկայացուցիչներ, ևն. ևն.։

Հանդէսը կը բացուի Հաքիմ էֆէնտիի բանախօսութեամբը. հուսկ յետոյ փորել կը սկսին և փորուած տեղւոյն մէջ ոչխար մը մորթելով վրան կը դրուի առաջին քարը, այս երկու գործողութիւններն ալ կատարուելով բուն իսկ գայմագամ էֆէնտիին ձեռամբ. ասկէ վերջն է որ գայմագամ էֆէնտին կը ճառէ ձեռնարկին կարեւորութեան վրայ, յայտարարելով թէ երջանիկ է ըսել հիմնարկէքը շինութեան մը որ պիտի Օգոստափառ Վեհապետին գահակալութեան տարեդարձին օրը, պիտի կատարէ և անոր բացումն ալ նորին Կ. Վեհափառութեան ծննդեան տարեդարձին օրը. այս խօսքերուն կը հետեւին Իմամ էֆէնտիին աղօթքներն ու մաղթանքները, որմէ յետոյ Պոլսէն յատկապէս բերուած երաժշտական խումբ մը Համիտիյէ քայլերգը կը զարնէ և ներկայք քանիցս «կեցցէ»ներով կը թնդացնեն օդը։

Մէկ կողմէն երաժշտութիւնը կը շարունակէ միւս կողմէն ալ գայմագամ էֆէնտիին հոգածութեամբ, ներկաներուն խմբովին մի լուսանկարը կը քաշուի։

Այսպիսի գեղեցիկ հանդիսաւոր արարողութեան կատարումէն յետոյ, Թափօրը կը վերադառնայ կառավարական պաշտօնատունը, ուր կը սկսին ընդունելութիւնք ի պատիւ Վեհ. Սուլթանին բարեբաստիկ գահակալութեանը. ամէն հասարակութեան ուսանողները կուգան իրենց կարգին ներկայանալու. վերջացնելէ առաջ ըսենք որ Հայ աշակերտի մը կարդացած ճառը՝ մատաղ բերնէ մը ելած մաղթանքները՝ որքան կը յուզեն գայմագամ էֆէնտին որ վերջը կ՚ուզէ ու կ՚առնու այդ ճառը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԶԱՒԱԿ

Բացատրութեան փափուկ ըլլալուն մի նայիք, իրականութիւնը խիստ վիրաւորիչ է և ոչ ոք պիտի յօժարէր այդ գձուձ անունը ընդունիլ, եթէ սակայն իր կամքէն կախեալ ըլլար այն։ Սիրոյ զաւակներ, գաղտնի յարաբերութեանց արդիւնքներ շատ անգամ իրենց անօրէն ծնողներէն լքուելով կը ձգուին աս ու ան եկեղեցիին կամ ընտանիքին դուռը և երբ մկրտուին, քահանան անմնայն խղճմտութեամբ կ՚արձանագրէ անունին առջեւ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԶԱՒԱԿ։

Եթէ մկրտուողը մինչև տղայ մնալու դատապարտուած ըլլար, հոգ չէր ինչ ալ որ գրուած ըլլար. Բայց հօրմով մօրմով մեծցած ուրիշ տղոց պէս՝ այս ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԶԱՒԱԿն ալ կը մեծնայ, երիտասարդանայ, գործի մէջ կը մտնայ և շատ անգամ ալ կը յաջողի երբ գրուել, անուն շինել։ Անհաւանական այս պարագային է որ քահանային սխալ վարկածութեամբ գրած «եկեղեցւոյ զաւակ» մակդիրը նախատինքի դրոշմ կ՚ըլլայ խեղճ երիտասարդին։

Պիտի ամուսնանայ, տուն տեղ ընտանիք պիտի կազմէ, աղջիկներ կը փնտռեն վրան, ծնողներ իրենց իրենց փեսացուն կը գտնեն անոր անձին մէջ, ամէն կողմէ համակրանք, ընդունելութիւն և սէր։ Վերջապէս, երջանիկ փայլուն երիտասարդը կ՚ընէ իր խօստումը, ամուսնութեան օրերը կը մօտենան և աղջկան հայրը կը դիմէ եկեղեցւոյ արձանագրութեան տոմարին, փափկութեամբ հասկնալու համար ապագայ փեսին ինքնութիւնը։ «Եկեղեցւոյ զաւակ» մակդիրը կը կարդայ երիտասարդին անուան առջեւ և գիտէք թէ հետեւանքը ինչ կ՚ըլլայ։

Էջմիածնայ Ս. Սինոդը այս հակաքրիստոնէական ընթացքին առաջքը առնելու և շատ մը անմեղներու պատիւը փրկելու սուրբ դիտումով որոշած է որ

ընկեցիկ տղաքը մկրտուելէ ետք արձանագրութեան տոմարին մէջ փոխանակ «եկեղեցւոյ զաւակ» եւ կամ «ապօրինի» գրուելու արձանագրուին իրենց կնքահօրը անուամբ։

Ս. Սինոդին այս որոշումը ծափահարելի է ջերմապէս քանի որ մեծ անտեղութիւն մը կը վերցնէ մէջտեղէն։

Ապրելու եղանակները որչափ փոխուին, բնականաբար բարքերն ալ նոյն համեմատութեամբ կը յեղաշրջուին և եթէ ասկէ կէս դար առաջ պատահական բան մըն էր ընկեցիկ մանուկ մը տեսնել, այսօր գրեթէ յաճախադէպ երեւոյթ մըն է.

Ինչ տրամաբանութիւն կայ անգիտակից անմեղ մանկիկ մը պատժելուն մէջ երբ խեղճը զոհն է երկու անխիղճ արարածներու։ Եթէ եկեղեցին պատիժ մը պիտի տնօրինէ, պէտք է անոնց ծնողներուն յատկացնէ զայն որոնք իրենց յոռի ընթացքով մեղանչած են թէ եկեղեցական և թէ ընկերական օրէնքներուն դէմ։

Անմեղ մանկիկին յանցանքն ի՞նչ է։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը կիրակի օր Կայս. Պալատ գնաց։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը վաղը առաւօտ Խառն Ժողովին նախագահելէ վերջ, Պատրիարքարան պիտի երթայ նպաստից գործով զբաղելու։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ Որբանոցի այս տարուան շրջանաւարտ արհեստաւորներ, դժգոհ են իրենց վիճակէն։ Մէկիկ մէկիկ Պատրիարքարան կը սկսին թափիլ իրենց անտանելի կացութիւնը ներկայացնելու։ Երէկ օրը արհեստաւոր մը որ կօշկակարութեամբ կ՚զբաղի Պատրիարքարան գալով իր վիճակը կը պարզէ. «Վարպետիս խանութը խաւաքարտներու վրայ կը պառկիմ, վրայ գլուխ չունիմ. շաբաթը 10 ղրշ. կ՚առնեմ, առտու իրիկուն 20ական փրյ. հացի փրյ. կ՚ուտեմ, խնդրեմ զիս, իմ ճամբուս ծախքը հոգալով երկիրս ղրկեցէք, հոն քիչ կը վաստկիմ քիչ կ՚ուտեմ, շատ կը վաստկիմ շատ կ՚ուտեմ, գոնէ ծերունի հօրս քով կ՚ըլլամ, ան ալ մխիթարութիւն մը կը գտնէ։

Աս ալ ուրիշ տեսարան մըն է զոր ուշադրութեանը կը յանձնենք Որբանոցի Խնամակալութեան։

Բայց անիրաւութիւն մը ըրած պիտի ըլլանք եթէ այդ տեսակներու պատասխանատուութիւնը բոլորովին Խնամակալութեան վերագրենք։ Որք արհեստաւորներու վարպետներն ալ մեծ բաժին մ՚ունին այդ պատասխանատուութեան մէջ։

Պատրիարքարանը Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեց նամակով մը այս կարգի որբերուն նկատմամբ։

Այս շրջանաւարտներուն մէկ ցանկը պատրաստելով յանձնուեցաւ բարապան Մելգոն աղայի որպէս զի անոնց վարպետներուն դիմելով ստուգէ անոնց բողոքներուն վաւերականութիւնը։

ՑԱՒԱԼԻ իրողութեան մը արձագանգը կուգայ մեզ Նէնի Գաբուէն, ինչ որ կ՚ապացուցանէ զօրեղապէս թէ ասոր ու անոր կամքին ու քմքին թողուած է կրթական և եկեղեցական ամէն բան այդ թաղին մէջ։ Ասկէ քանի մը շաբաթ առաջ, երկուշաբթի իրիկուն մը, նորածին հիւանդ մանուկ մը կը տարուի նոյն թաղի եկեղեցին կնքուելու համար. բայց ո՛րչափ մեծ կ՚ըլլայ մանկան ծնողքին ապշութիւնը ու զայրոյթը, երբ երկար ատեն եկեղեցիին դուռը փակ կը թողուի դիտմամբ, ներսէն ժամկոչին կողմէ, յայտարարուելով որ կարելի չէ օրուան այդ ժամուն կնունք կատարել, որովհետեւ... տաք ջուր չկայ պատրաստ։ Պայքարը երկար կ՚ըլլայ մանկան ծնողաց և ժամկոչին միջեւ, որ վերջապէս կը ստիպուի բանալ դուռը. ու, ո՛վ զարմանալեաց, Սարդանաբաղեան սեղան մը կ՚ելլէ մէջտեղ՝ ժամուն բանկալը զետեղուած, որուն վրայ օղիին շիշը, դգալները իրենց պատուոյ տեղը գրաւած էին, և որուն մէջտեղը, խաշոր պնակի մը մէջ, կը ժպտէր կարմրագեղ... ձմերուկը՝ պաղեցուցուած։ Անմիջապէս կը հասկցուի թէ ինչո՛ւ ժամկոչ ախպարիկը չէ ուզած «դռնբացէք»ի արարողութիւնը կատարել։ Այդ սեղանին գլուխը կը գտնուի եղեր թաղին քեհեան, որ ժամկոչին հետ մէկտեղ նախատինք չի մնար որ չթափէ կնունքի տէրերուն գլխուն։ Վերջապէս վէճը կը խաղաղի քահանային երեւմամբ և տղան կը մկրտուի։

Շիտա՛կը, շատ ցաւալի և պախարակելի պարագաներ են ասոնք։

Այս իրողութիւնը մեզ պատճառ կ՚ըլլայ ըսել տալու թէ պէտք է ի կարգ հրաւիրուի ժամկոչը իր սեղանակցին, քեհեային հետ, որպէս զի ասանկ ստիպողական պարագաներուն մէջ իրենց քէյֆէն վեր դասեն եկեղեցական կարգն ու սարքը։ Ցայտնի է անշուշտ թէ Նէնի Գաբուի Թաղ. Խորհրդոյ լուրջ ուշադրութեան կը կարօտի այս խնդիրը։

ՎԱՆԻ Վարագայ վանքին Հոգաբարձութիւնը խնդրեր է Պատրիարքարանէն, որ ամսական 10 ոսկիի նպաստ մը շարունակէ վճարել մինչեւ 2 տարի, որպէս զի Հոգաբարձութիւնը կարելին ի գործ դնէ որբանոցին մէջ ինչ ինչ բարւոքումներ մտցնելու։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը տեղեկագրուած ըլլալով Պատրիարքարան, հաստատութիւնը խնդրուած էր։ Ս. Պատրիարք Հայրը հաստատելով յիշեալ ընտրութիւնը, անոր կոնդակը պիտի ղրկուի։

ՖԸՆԱՌԸ կղզիի առժամեայ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Լեւոն էֆ. Հաճեան հրաժարած է Թաղ. Խորհրդոյ անդամակցութենէն։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ վաճառական Ցովհաննէս էֆ. Աբրահամ Պատեան և իր կինը տիկին Թագուհի, Գումգաբուի մէջ իրենց ունեցած երկու քարուկիր տուները յօժար կամքով Հիւանդանոցի նուիրեր են, պայմանաւ որ յիշեալ տուներու կալուածական տուրքերը և ապահովագրական ծախքերը իրենք վճարելով մինչեւ մահ իրաւունք ունենան վարձքերը ստանալու։ Յիշեալ տուները ամբողջովին պիտի պատկանին Հիւանդանոցին նուիրատուներու մահուանէն ետք։ Գովելի և օրինակելի ընթացք մըն է չիտակը այդ երկու ամուսիններուն ըրածը։ Փափաքելի է որ այս տեսակ բուխ սրտեր շատնան մեր մէջ։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ վախճանեալ Թօփսագալեան Ցովակիմ էֆ.ի կտակին համաձայն, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը հարկ եղած մուրհակը ձեռք բերելէ վերջ, պիտի ստանայ կտակեալ 400 ոսկիի գումարը, որ տոկոսի տրըուած է Երուսաղէմի Ցունաց միաբանութեան քով։

ՄՈՒՇԻ Պատրիարքական փոխանորդ Խորէն վրդ. Ս. Կարապետի վանքին ժառանգաւորներու դպրոցին համար Արմաշական վարդապետ մը խնդրած էր։ Արմաշու փոխ-վանահայր Տ. Եղիշէ եպս. Դուրեանի յանձնուեցաւ կարգադրութիւն մը ընել վարդապետ մը ղրկելու համար։

ՎԱՆԻ առաջնորդական տեղապահ Սահակ եպս. Բագրեւանդեան վկայելով Վարագայ վանքի վանահայրութեան կողմէ իբրեւ կուսակրօն եկեղեցականութեան ընտրելի ներկայացուած տիրացու Մանուկ Գառէքճեանի արժանաւորութիւնը կը խնդրէ որ արտօնութիւն տրուի փութով անոր ձեռնադրութեան, պատճառաբանելով միանգամայն որ տեղւոյն մէջ եկեղեցականներու սով կայ և պարտաւորուած է շատ մը վանքեր ալ աշխարհականներով կառավարել տալ։

ՏՈՔԹ. Արտաշէս էֆ. Աղնաւորեան, որ արդէն ծանօթ է մայրաքաղաքիս բժշկական դասուն և որ գնահատելի ծառայութիւններ մատուցած է Գում-Գաբուի Ազքատախնամին և թէ Ս. Ցարութիւն եկեղեցւոյ աղքատներուն, մօտերս պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս, ստանձնելու համար Հիւանի—Մանսուրի Թաղապետական Բժշկի պաշտօնը։ Ցաջողութիւն կը մաղթենք։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տ. ՎԱՐԴԱՆ ՔՀ. ԱՍԼԱՆԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Տ. Վարդան Քահանան մօտէն ճանչցող արժանաւոր անձ մը հետեւեալը կը գրէ մեզ։

«Մանզումէ»ի մէջ կարդալով որ Մանչէսթրի Հայոց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Պատ. Հոգաբարձութիւնը տեղեկութիւններ կ՚ուզէ մեր Տ. Վարդան քահանայ Արսլանեանի նկատմամբ, կը փութամ հետեւեալը հաղորդել, իբր զինք մօտէն ճանչցող մէկը։

Ինքը 40-42 տարեկան, միջահասակ գիրուկ դէմքով, սեւ աչուի սեւ ունքուի, կայտառ և գեղադէմ անձ մ՚է 22 տարիէ ի վեր ամուսնացած և 3 մանչ մէկ աղջիկ զաւկի տէր։ Ձեռնադրուած է ասկէ վեց տարի առաջ Թոքատի մէջ, Սեբաստիոյ առաջնորդ Տ. Պետրոս Արքեպիսկոպոսէն և այն թուականէն ի վեր կը քահանայագործէ Զիմմառաի և Բինկեանի մէջ որոնք հազիւ մէկ ժամ հեռաւորութիւն ունին իրարմէ։

Բնութեամբ խիստ հեզահամբոյր, պարկեշտ և աշխատասէր է. բաց ի քահանայագործութենէ, կը դասախօսէ նաև դպրոցներուն մէջ։ Վերջին ծայր նախանձախնդիր է եկեղեցւոյ օրէնքին, որուն մասին ունեցած հմտութեան իբր ապացոյց կը բաւեն Թերթիդ մէջ հրատարակած իր մէկքանի գրութիւնները։ Համակրելի է և վարուող բնութիւն մը ունի, կռուասէր չէ, երբէք, ո՛չ ալ արծաթասէր։

Եթէ Մանչէսթրի պտ. Հոգաբարձութիւնը պայմանաւորուի Տէր հօր հետ բնականաբար տարիի մը չափ առանձին կը բնակի հոն և երբ երկու կողմէ գոհ ըլլան կուփին յայտնուի, այն ատեն դիւրին կ՚ըլլայ ընտանիքն ալ փոխադրել։

Այս տեղեկութիւնները հաղորդելով Մանչէսթրի Եկեղեցւոյն Հոգաբարձութեան, կը վստահացնեմ զիրենք որ տիպար քահանայ մը պիտի ունենան Տ. Վարդան Հօր անձին վրայ, եթէ երկուստեք համաձայնին։ Ըստ իս կը կարծեմ որ Տ. Վարդան Հայր ալ պատճառ չունի չերթալու Մանչէսթր, քանի որ իր նման զարգացած քահանայ մը յոյժ պատուաբեր պիտի ըլլայ Մանչէսթրի եկեղեցւոյն համար ուր ստուար թուով պատուաւոր Հայ վաճառականներ կը գտնուին։ Չը մոռնամ ըսելու թէ, գրիչին չափ լեզուն ալ վարժ է Տ. Վարդանի որ սքանչելի քարոզ կը խօսի։

ՎԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լիմ անապատին մէջ իր հաստատած վարժ.-որբանոցին կրթական նոր զարկ մը տալու համար Գեր. Բագրեւանդեան Սրբազան սկսող դպրոցական տարեշրջանին օգնական դասատու մը տալու Որբանոցին ուսուցչին, և տղոց թիւը որ 15ի հասած էր՝ 20ի հասուց այլեւայլ տեղերէ յարմարագոյն տղաք ընդունելով Որբանոցին մէջ, որոնց պահանջած ծախուց պէտքերը լրացնելու համար իր ցարդ ձեռնադրած քահանաներէն ստացած ամբողջ $13^1/_2$ ոսկի աջահամբոյրն Որբանոցին նուիրեց։

Նորին Գերապատուութիւնը որոշած է նաեւ իր յետ այսու ընելիք ձեռնադրութիւններէ գոյացած դրամներն նոյն վարժ-որբանոցին պահպանման ու յառաջդիմութեանը յատկացնելու։

Հանդէպ տղայոց գործ դրուած այսկերպ հայրավայել, գործնական հոգատարութիւն մը որքան որ պատիւ կը բերէ Ն. Սրբազնութեան, նոյնքան և յիրաւի, խորին երկրանք կ՚առթէ լսողներուն։

*** Քաղաքէս քանի մը վայրկեան հեռաւորութեան վրայ գտնուող «Հայկավանք» անուանեալ գիւղաքիս էն մերձագոյն արուարձանին մէջ, ուր՝ տարիներ առաջ ստուարաթիւ հայ բնակչութիւն մը կար, դպրոց մը բացուեցաւ շնորհիւ Տեղ. Սրբազանին և մանաւանդ տեղւոյն մրաջան Թաղ. Խորհրդոյն, որ կրթական նպաստաւոր պարագաներու գրեթէ չգոյութեան մը մէջէն կրցաւ յառաջ բերել համեստ միջոցները նախակրթարան մը հաստատելու համար եկեղեցւոյն ծոցը գտնուող դպրոցի յատկացեալ նորակառոյց փոքրիկ շէնքին մէջ, ուսուցչութեան կոչելով Վարագայ Որբանոցին նոր աւարտողներէն Պ. Շաւարշ Ցակոբեանը։

Հայկավանուց Թաղ. Խորհրդոյն յառաջ բերած սոյն գործն արժանի է իրօք գովեստի և շնորհաւորութեան, որոյ յարատեւութեանը և յառաջդիմութեանը համար կը սիրենք յուսալ թէ Պատ. Թաղականութիւնը ընել կրցածն պիտի չխնայէ։ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Տէր Խմբագիր,

Կ՚ուզուէր գիտնալ թէ վարժապետ մը իրաւունք ունի՞ իր արձակուրդի թոշակը առնելու, նոյն իսկ հրաժարած պահուն, երբ ան զեղծում մը չէ գործած իր պաշտօնին մէջ, և թէ Ուսումն. Խորհուրդը ինչ օրէնք գծած է այս մասին։

Սիվրի Հիսար 23 Օգոս. 1902

(Ենգօրէ)

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Այո՛, ընդհ. օրէնք է որ ուսուցիչները իրենց արձակուրդի ամսաթոշակը ստանան։ Մայրաքաղաքիս ամբողջ դպրոցներուն մէջ ընդունուած է այս դրութիւնը։ Նոյն իսկ մէկ քանի թաղեր որոնք այլեւայլ առարկութիւններով կը դժկամակէին արձակուրդի ամսական վճարել ուսուցիչներուն, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանով և Ուսումն. Խորհրդին գործադրութեամբ մինչեւ յետին գումարը վճարեցին, որուն արձագանգը եղան արդէն թերթերը իրենց ժամանակին։

Ուսուցիչի մը համար իր տարեկան վաստակին մէկ տասներորդին զեղչը մեծ բաց մը պիտի բանայ անոր ընդհանրապէս նիհար ելմտացոյցին մէջ և Սիվրիհիսարի համակրելի ժողովուրդը մինչ վեհանձնութիւն ունեցած է ամէն կրթական և եկեղեցական պարագաներու մէջ չենք յուսար որ վարժապետի մը մէկ ամսականին զիջանի։

Եթէ այս հարցումը պարզ հետաքրքրութեան մը համար չէ, և իրական վէճ մը կայ ուսուցիչի մը և թաղականութեան միջեւ, վստահ ենք որ այս վերջինը պիտի յօժարի վճարել ամսականը այդ կրթական պաշտօնեային։

ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

ՏԻԿ. Օ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆԻ

Իր ատենին ցաւօք լսուած էր պատուական անձի մը Օհան էֆ. Պաղտատլեանի մահը, ինչպէս այս անգամ «Մանզումէ»ի մէջ ալ կարդացուեցաւ ազնիւ հանգուցեալին յուղարկաւորութեան տխրաբոյր նկարագրութիւնը։ Այս պարագային կը յիշենք մասնաւոր առթիւ մի, որ նիւթական նշանակութեամբը ինչքան ալ համեստ ըլլայ բայց և այնպէս երախտագիտութեան պարտքը չկրնար մոռցնել տալ։

Բաւական տարիներ առաջ՝ այն ատենի Ուրֆայի Ուսումնական Խորհուրդը դպրոցները վերակազմելու միջոցին լրագրական հրաւէր մը ուղղած էր բարեսիրտ անձանց՝ նոյն վարժարանաց երկրագունտ մը նուիրելու։ Այն ատեն ալ՝ տարակոյս չկար որ աւելի մօտերը բարեսէրներ չէին պակսեր, սակայն առաջին ձայնը հասաւ հեռուէն՝ Պէրլինէն՝ Օսմ. դեսպանատան Խորհրդական Վսեմաշուք Օհան էֆ. Պաղտատլեանի կողմէ, որ կը խոստանար խնդրուածը, ու իրօք քիչ մը վերջ Պէրլինէն Ուրֆա ժամանեց նուիրուած գեղեցիկ երկրագունտ մը։

Հանգուցեալին այդ յարգուած նուէրը, երկար գործածութեամբ անգործածելի դարձած էր։ Այս տարի մանաւանդ մեր վարժարանները բաժնուած հայ-բողոքականներէն կը կարօտին Երկրագունտի մըն ալ։ Իրաւ մեր դպրոցական Հոգաբարձութիւնը ինք ալ երկրագունտի մը ծախքը կրնայ հոգալ որ ինքնին մեծ բան մը չէ արդէն, բայց տարակոյս չկայ որ ամէնուս համար շատ հաճելառիթ իրողութիւն մը պիտի ըլլար եթէ սոյն նախընթաց պարագան վերյիշելէն յետոյ ողբացեալին ազնուասիրտ այրին Տիկին Օ. Պաղտատլեան՝ որ ինչպէս հայ թերթերը չյետեցին, իր ազնիւ ամուսնոյն յիշատակը ջերմապէս յարգող տիկին մըն է- հաճէր նոր Երկրագունտ մը նուիրելով վերահաստատել իր ամուսնոյն նուէր-յիշատակը՝ զաւառի այն հեռաւոր խորշին՝ կրթական յարկին տակ։

Մեր դպրոցներուն տնունով նուէր մը վաստկելու ո՛ և է հակում մը չէ որ մեզի թելադիր կ՚ըլլայ հրապարակաւ այս բաղձանքը յայտնելու այլ յարգելու մտքով յիշատակը անոր՝ որ իր էն բազմազբաղ ատենն իսկ Գերմանիոյ կեդրոնէն՝ ազնուաբար ուշադրութենէն չէր վրիպեցուցած մեր համեստ դպրոցներուն անունով հանրութեան ուղղուած խնդրանք մը։

Ուրֆա Գ. Կ. Ո.

ՀԱՑ ՀՌՈՎՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Չորեքշաբթի օր Կաթողիկոսարանի մէջ գումարուեցաւ Խառն Ժողովը Կաթողիկոս Պատրիարքին նախագահութեամբ և զբաղեցաւ Տրապիզոնի առաջնորդութեան խնդրով։ Ցիշեալ Առաջնորդութեան համար առաջին անգամ Պատրիարքարան հասած տեղեկագիրը միմիայն Տրապիզոնէն հաստատուած էր և այս մասին Սամսոնի և Մարզուանի Հայ հռովմէականներու կարծիքը առնուած չէր։ Խառն Ժողովը, ուզած էր նախ անոնց հաւանութիւնն ալ առնել, և այս անգամ այդ երկու տեղերէնհասած տեղեկագիրներէն ընտրութեան օրինաւորութեանը վերահասու ըլլալով, պէտք եղած պաշտօնաթուղթերը պիտի յանձնէ Սինոդին հետեւեալ երեք ընտրելիներէն մին ընտրելու Առաջնորդ Տրապիզոնի։

Տրապիզոնի Պատրիարքական փոխանորդ Ցովհաննէս Ծ. Վրդ. Ղազարոսեան, Ղալաթիոյ Ցիսուս Փրկիչ եկեղեցւոյն մեծ-ժողովրդապետ Ստեփան Ծ. Վրդ. Աբիկեան և Էնկիւրիի բնակող Ցովսէփ վրդ. Պահապանեան։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ դպրոցին տնօրէնը հրաժարած ըլլալով ծանօթ անձնաւորութիւններէ կազմուած յանձնաժողով մը պիտի վարէ դպրոցին ամբողջ գործերը։

Տարակոյս չկայ թէ հանգուցեալ Աջարեան Կ. Պատրիարքին, և իր հանգուցեալ եղբօրը Աբիստակէս էֆ. Աջարեանի ու քանի մը ուրիշ բարեսէր ազգայիններու ջանքերով յառաջ եկած վարժարանին շարունակութեանը՝ համար տրդի Կ. Պատրիարքին օրով, աւելի ջանք և խնամք պիտի ըլլուի։

ԼԻՎՈՐՆՈՅԻ Հայ Հռովմէականներու քարոզիչ Պահապանեան Գրիգոր վրդ. Կ. Պոլսոյ ճամբով առժամեայ կերպիւ Էնկիւրի գացած է անձնական գործերու կարգադրութեան համար։ Գործերը լմնցնելէ ետք կրկին Լիվօռնօ պիտի վերադառնայ։

ԲԱՒԱԿԱՆ ատենէ ի վեր Մարաշ գտնուող Սահակ Ծ. վրդ. Գազանճեան մայրաքաղաքս վերադարձած է։

Այրի Տիկին Շարլօթ Գ. Կեսարեան եւ զաւակունք (ի Բարիզ), Տէր եւ Տիկին Միհրան Կեսարեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Թումիկ Կեսարեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Տիգրան պէյ Աճեմեան եւ զաւակունք, Տիարք Խաչիկ Կեսարեան (ի Բարիզ), Նշան Կեսարեան եւ Ներսէս Կեսարեան, ինչպէս նաեւ Կեսարեան, Կուբիլ, Թօքաթեան, Ժամակոչեան, Գայսերլեան, Փափազեան, Ուզունեան, Մըմրեան, Խամէրեան, ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնաղէտ կորուստ

ՏՕՔԹՕՐ ԳԷՈՐԳ ԿԵՍԱՐԵԱՆԻ
[ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ]

որ հանգեաւ ի Տէր յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը այսօր, երեքշաբթի, Բարիզի մէջ կատարուելուն առթիւ, հոս եւս հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ պիտի մատուցուի այս առաւօտ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ ժամ $3^1/_2$ ին (Ը. Թ.)։

Կը հրաւիրուին ազգականք եւ բարեկամք ներկայ գտնուիլ սոյն տխուր հանդէսին։

ՎԿԱՅԵԱԼ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ ՄԸ

որ շատ պատուաւոր յանձնարարականներ ունի, պատրաստ է համեստ պայմաններով այցելութեամբ դասեր տալ տուներու մէջ։ Հմուտ է հայերէնի և ֆրանսերէնի, ինչպէս նաև ուսմանց բոլոր ճիւղերուն։ Դիմել «Մանզումէ»ի խմբագրատունը։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ում. տիւն ագչ. գոր.	31—21
» » էն եիւքսէք	31—21$^1/_2$
» » էն աշաղը	32—11$^1/_2$
Րումէլի շըմէն. ագչմ. գրնտ.	121—
» » էն եիւքսէք	122—
» » էն աշաղը	119— $^3/_4$

ՊԱՆՔԱ ԱՔՍԻՕՆԼԱՐԸ

Րէժի ագսիօնը Օս. լիր.	—
Սիկարէթ Ա.	0—20
» Բ.	—87
Թրամվայ	5—47$^1/_2$
Ժուխանա	1—32$^1/_2$
Օպլիկասիօն Թրամվայ	495—50
Ասիւրանս	3—70
Գօրբօրասիօն	0—08
Գօմմէրսիալ	0—09
Լօրիօմ	75—50
Պանք Նասիօնալ տը Կրէք	417—
Թրանսվաալ	152—
Րըլեթըմ Թահվիլաթը	497—
Անատօլը շըմ. ագսիօնը	10—50

ԱՔՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղչ. տան	ղչ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—03
Մէթալիք	102—
Ինկիլիզ լիրասը	110—03
Ֆրանսըզ ալթընը	87—19
Բօլ	90—
Գրէմից ալթընը	51—05
Գարպօն գայմէսի	8—61

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 4 սեպտեմբեր

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	93—87
Օսմ. էհսամը գաբանար	29—50
» » Բ	55—52
« » Գ	31—50
Օսմանլը Պանգասը	13—35
Մըսըր Տույ. մուեթթահը ատ	108—75
Պուլկար իսթիգրազը	94—
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—33$^3/_4$
Թրանսվաալ	6—18
Շարթըրէթ	3—37

Բարիզ 6 սեպտ.

Ֆրնս էսհ. $3^0/_0$ֆր.	101—47
Նէնի Օսմ. էսհամը գաբանար	29—37
Րումէլի շըմէնտըֆէրի	127—50
Իթալիա էսհամը	103—10
Բռիօրիթէ Թիւրք	584
Օսմանիյէ	482—
Տուան Օթօման	516—
Սըաննօլ	84—30
Թրանսվալ	161—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	110—50
Չարթըրէթ	88—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	109—22$^3/_4$
Բարիզ 3 այ վատէլի	22—98
Ֆիօրէն Մանաա	21—88

Վիէննա 6 սեպտ.

Լօնտրա իւգլիզրինէ գամպիօ	239—70
Րումէլի շըմէնտըֆէրի ֆր.	117—50
Օսմանլը Րէժի ագսիօնը	324—

Պէրլին 6 սեպտ.

Րումէլի շըմէնտըֆ. (մարգ)	124—50
Լօնտրա իւգլիզրինէ գամպիօ	20—32

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ **ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ** ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԵՍԹ

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114,000,000 ՖՐ. — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով ու անմրցելի գիներով. = ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու և կենաց՝ չահաբաժնի մասնակցութեամբ և երաշխաւորեալ տոկոսի սակերով. որպէս նաեւ աղջկանց դրամօժիտի ու մանչ տղայոց դրամագլխի կազմութեան, և ցմահ ցանձելի տարեթոշակներու.

Կ'արժէ ուրեմն այլուր ապահովագրուելէ առաջ՝ անգամ մը Ընկերութեանս պայմանները աչքէ անցընել.

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեանս գրասենեակը, ՊՈԼԻՍ ՊԱՌՆԱԹԱՆ ԽԱՆ

Ընկերութեանս դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ — ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱԹԱՆԻ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

ՄԵՐՃԱՆ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 57

Հայերէն, Ընթերցանութիւն եւ գիր

Մանկանց Գիրքը կամ Հարպիկ Քերական. բոլորովին նոր ոճով գին՝ 5 փր.: Մարգրիտներ՝ մանկապարտէզի ծաղկոցի տղոց, տպագիր և ձեռագիր գին 50 փր.: Մանուկներու Բ. Գիրքը. պատկերազարդ 60 փր.: Սիրուն Զբօսարան կամ Նոր Ընթերցարան՝ 3 ղրշ.: Զրուցատրական Ընթերցարան պատկերազարդ՝ 3 ղրշ.: Արծաթմատենիկ Հայ տղոց պատկերազարդ. 3 ղշ.: Ոսկեմատենիկ Հայ տղոց պատկ. 4 ղրշ.: Գոհարմատենիկ պատկ. 5 ղշ.: Գեղեցիկ Զբօսարան տաճկախօս տղոց Ա. մաս 2.20 ղշ.: Բ. մաս 3 ղրշ.:

Կրօն եւ Բարոյական սկզբունք

Հիմունք բարոյականութեան, գիտութեան և կրօնի. Ա. Հոգիհեղ. Պ. Սուրեան. գին 2 ղրշ.: Հիմունք բարոյականութեան, գիտութեան և կրօնի Բ. Աստուած, հեղ. նոյն, գին 2 ղրշ.: Հիմունք՝ բարոյականութեան, գիտութեան և կրօնի Գ. Հաւատք Հեղ. նոյն 2 ղշ. Նախնական Քրիստոնէական 1.20: Սրբազան Պատմութիւն պատկ. փոքր 3 ղշ.: Նոյն Հին ուխտի, առաջին Տէր Սահակի՝ 4 ղշ. Նոյն Նոր ուխտի, երկրորդ Տէր Սահակի 4 ղշ.: Բացատրութիւն՝ Տօնից և Միսից Խ. քհն. Փէհլիվանեան 6 ղշ.:

Աշխարհիկ հայ լեզու եւ սկզբունք գրաբար հայերէնի

Մանկավարժական Քերականութիւն մասն Ա. պատկերներու վրայ զբօսալի ոճով կը սորվեցնէ թէ՝ ո՛րն է իրը, նախադասութիւնը, բառը, վանկը, ձայնաւորը և բաղաձայն գրերը 1.10: Նոյն Բ. տարի՝ աննման ոճով կ'ուսուցանէ պատկերներու վրայ ութ մասունք բանի 2.20: Նոյն Գ. տարի Միջին 4 ղրշ.: Քերականութիւն Պօղաճեան Միջին 4: Քերականութիւն գրաբար Գաբամաճեան 7: Հայերէն Լեզու կամ վարժութիւն գրաբարի առանց հոլովներն ու բայերն ի բերան ուսանելու 4:

Տարերք բնական գիտութեանց

Իրագիտութեան դասեր մանր տղոց պատկ. 3 ղշ.: Իրագիտութիւն բնական ու բնապատմական պատկ. Յ. Փալագաշեան 3: Իրագիտութիւն գործնական և արհեստական, կենդանական, բուսային և հանքային արտադրութեանց Միջին Ա. մաս, Տէմիրեան 4: Իրագիտութիւն Միջին Բ. մաս, Տէմիրեան 5: Բնագիտութիւն գործնական և արհեստական, կենդանական, բուսային և հանքային արտադրութեանց Ա. մաս, Տէմիրեան 5: Բնագիտութիւն Բ. մաս, Տէմիրեան 7 ղշ.:

ՄԵՋՊՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

Գատըգիւղ, Մէօհիւրտար, Րիզաքիէ փողոց, Թիւ 16

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ԵՒ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ՝ ԵՐԿՍԵՌ. ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ՄԻԱՅՆ ԱՂՋԿԱՆՑ

Գործնական եղանակաւ և դիւրուսոյց մեթոտներով կ'աւանդուին գիտութիւններէ զատ, Հայ. Ֆրանս. Անգղ. և Թուրք. լեզուները, նաև ձեռարուեստք եւ երաժշտութիւն ձայնական ու գործիական: Մասնաւոր հոգածութիւն՝ աշակերտաց մէջ լաւ նկարագրի կազմութեան և բարեկրթութեան: Գիշերօթիկները կը վայելեն ընտանեկան կատարեալ խնամք և հանգստաւէտութիւն՝ առողջապահիկ պայմաններու մէջ: Ֆրանսերէն խօսակցութեան մեծ փոյթ կը տարուի:

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷ, վարժուհիի խնդիրը միանգամ ընդ միշտ լուծելու համար, գաւառային վարչութիւնք կարող են ուշիմ աղջիկներ ղրկել, այս վարժարանին մէջ դաստիարակուելու և ապա իրենց ծննդավայրին մէջ իբրեւ վարժուհի ծառայելու համար:

Բանակցութեան համար դիմել առ Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ, Տեսուչ վարժարանին: 50—38

ԳՐՊԱՆԻ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՏԱՃԿԵՐԷՆԷ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ

Գրեց ՎԻՋԱՆԹԱԼ

Այս բառարանը կը գերազանցէ մինչեւ հիմա հրատարակուած այս կարգի աշխատութիւններուն ամէնքն ալ: Հեղինակը արդէն մասնագէտ երկու լեզուին ալ, ձեռնհասօրէն խմբագրած է այս բառարանը, ուր ամէն տաճկերէն գործածական բառ իր գաղղ. համանիշը ունի յստակ ու մեկին. խճողումները որոնք շատ անգամ կը շուարեցնեն բառակրկիտները ու բառին իմաստը կը կորսնցնեն, մուտ գտած չեն այս եզական բառարանին մէջ, որ տաճկերէնի և գաղղ.ի հետ գործ ունեցող ամէն անձերու անհրաժեշտ է: Ո և է թարգմանութիւն, ըլլայ բժշկական, գրական, դատական կամ առեւտրական, այս բառարանին օգնութեամբ անմիջապէս կրնայ կատարուիլ: Գործի մարդիկ և դպրոցականներ մանաւանդ, որոնք անմիջական համանիշ մը կ'ուզեն ո և է տաճկերէն բառի մը, մէկ դիմումով կը գտնեն զայն այս բառարանին մէջ: Գինը 10 ղրուշ, անհաւատալի բսուելու չափ աժան: Կը ծախուի «Մանզումէ»ի խմբագրատունը և խմբագրատան դրան կից Վաթան գրատունը, ինչպէս նաեւ ամէն Թուրք գրավաճառներու քով: Մեծաքանակ գնողներու զեղչ: Գաւառներէն պէտք է 2 ղրուշ աւելի ղրկել:

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺՐ. Ի ՊԱՆԿԱԼԹԻ

46րդ Տարեշրջան

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. նպատակն է՝ աշակերտաց տալ կրօնական, բարոյական և գիտնական կրթութիւն մը: Վարժարանի վարչութիւնը՝ Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքն է: Ուսուցչական մարմինը (corps enseignant) որ կը բաղկանայ Մխիթարեաններէ և վկայեալ արտաքիններէ պիտի կազմեն այս տարի 21 հոգի: Ուսմանց ծրագիրն է՝ «արդի երկրորդական դպրոցներու» (école secondaire moderne) յատուկ յառաջագիրը, որ կը համապատասխանէ գերմանական Րէալական դպրոցին (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս ծրագիրը միջավայրի պէտքերուն: Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան շատ դիւրութեամբ և առանց քննութեան Եւրոպայի ո և է բարձրագոյն վարժարանը յաճախել՝ ուսմունքը շարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիեննա, Զուիցերիա և Գաղղիոյ քանի մը քաղաքները), և կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնամուխ ըլլալ: Աւանդուած լեզուներն են՝ հայ., թուրք., գաղղ., գերմ. և անգլ. (վերջին տարին): Գաղղիերէն լեզուն գործնականապէս ալ սորվելու համար՝ աշակերտները պարտաւորեալ են միշտ նոյն լեզուն խօսելու, և «իրենց վրայ պիտի հսկեն 3 գաղղիացի Մարիստներ, զորոնք յատկապէս բերել տուաւ Վարչութիւնս Բարիզէն»: Այս տարի և պիտի ըլլայ ասոնց թիւը: Նոյնպէս գերմաներէնի համար՝ հին ուսուցիչներէն զատ, նոր մըն ալ բերել կու տայ այս տարի Վարչութիւնս՝ Պերլինէն: —Ամէն ամիս ծնողաց կը ղրկուի համեմատական «ամսացուցակ» մը, որուն մէջ մանրամասն կը նշանակուի աշակերտին բարոյական և ուսումնական վիճակը, իւրաքանչիւր դասերու մէջ առած նիշերը, և այլն: Վարժարանս կը գտնուի ընդարձակ, ծառալից պարտէզի մը մէջ, ունի իր յատուկ բժիշկն և իր դեղարանը: 1902-1903 դպրոցական տարին պիտի սկսի սեպտեմբեր 2/15ին, երկուշաբթի օր: Դպրոցամուտի քննութիւնները օգոստոս ամսոյն 30ին և 31ին, իսկ դասերը կը սկսին կանոնաւորապէս երեք. օրը՝ սեպտ. 3ին: Հրատարակուած է վարժարանիս 4րդ տեղեկագիրը, և աշակերտք կրնան առնել զայն ամէն օր մինչեւ կէս օր: Վարժարանիս նկատմամբ ընդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը, թող խնդրէ վարժարանի վարչութենէն՝ վարժարանիս «ծրագիր»ը, և կամ դիմէ հետեւեալ հասցէին՝

Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեան

Կ. Պոլիս, Պանկալթի

P. Gabriel Dr. Ménévichian

Constantinople, Pancalti

01—15

ԱՌԵՒՏՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՆԿԱԼԹԻ

Ե. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՏԱՐԵԿԱՆ

18 ԼԻՐԱ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Առեւտրական վարժարանի հինգերորդ տարեշրջանն սկսած է:

Վարժարանիս նպատակն է լուրջ դաստիարակութեամբ, գործնական գիտելիքներով ուսուցանել աշակերտաց ԼԵԶՈՒ և ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ:

Վարժարանս ունի Մանկապարտէզի, Նախակրթարանի և Ուսումնարանի 3 դասընթացքները:

Նախակրթարանի աշակերտաց ալ թոյլատրուած է Գերմ. և Անգլ. լեզուներն եւս ուսանիլ, Հայ. Օսմ. և Ֆրանս. լեզուաց մէջ հարկ եղած յառաջդիմութիւնը պահպանելով միշտ:

Նկատի առնելով հեռաւոր ծնողաց նիւթական վիճակը, արժան դատեցինք միայն 18 լիրա տարեթոշակով գիշերօթիկ աշակերտ ընդունիլ վարժարանիս մէջ: Ծնողք ալ պարտին նկատի առնուլ թէ օտար լեզու սորվելու համար անպատճառ օտար վարժարան յաճախելու ըմբռնումը սխալ է և վնասակար: Առեւտր. Վարժարանի մէջ 11-12 տարեկան պատանիներ հինգ լեզու կը սորվին խօսելով, գրելով միասին:

Աշակերտաց արձանագրութեան համար դիմել Առեւտր. վարժարան Պանկալթի, Ճէտիտիյէ փողոց:

Հիմնադիր-Տնօրէն

6—8 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՎԵՆԵՏԿՈՅ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ի Գատը Գիւղ

Կը վերաբացուի վարժարանս 2/15 սեպտեմբերի: Ծնողք կամ խնամակալք, նոր աշակերտներու համար, կրնան տեսակցիլ տեսչութեան հետ ամէն օր Գատըգիւղի վարժարանին մէջ: Դիւրութեան համար կարելի է նաեւ մեր գործակալին հետ բանակցիլ, երեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը միայն, Ղալաթիա, Բէրչէմպէ Բազար, Սեղբոս Խան, թիւ 3, ուր, եթէ կը խնդրեն, կը տրուի իրենց՝ պայմաններուն և ուսմանց ծրագրին համար՝ վարժարանիս Ցուցագրութիւնը: Լեզուներէն կ'աւանդուին Տաճկ. Հայ. Գաղղ. Գերմ. Իտալ. (Իտալ. անոնց միայն որ առեւտրի կամ բարձրագոյն վարժարանի համար սահմանուած են Իտալիա երթալու) և Անգղ.: Վերջին երկու տարին Բնաբանութիւն և Տարրալուծութիւն: Վարժարանս ունի երեք հոգւոյ գործակալ:

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

Մխիթարեան վարժարանի

7—10 Ի Գատըգիւղ

Տէր և Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Կեդրոնական, Մարգարեան եւ Աշճեան գրատանց

Երկասիրութիւն Պ. Ե. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

Դպրոցական նոր շրջանի առթիւ, կու գանք ջերմապէս յանձնարարել Պատ. Ուսուցչաց՝ Տարրական Նախակրթարաններու մէջ գործածելի և արդի պահանջումներու համաձայն խնամով պատրաստուած հետեւեալ նոր դասագիրքերը.

1. Գործնական և արհեստական իրագիտութիւն, Տարրական ընթացք գին երեք ղրուշ: 2. Նոյն, Միջին ընթացք Ա. մաս 4 ղրուշ: 3. Նոյն, Բ. մաս, 5 ղշ.: 4. Գործնական Տարերք Բնագիտական և Բնապատմական Գիտութեանց Բարձրագոյն ընթացք, 7 ղշ.: 5. «Ծաղկաքաղ»՝ մանկական դասերու Հայ. ընթերց. տարրական ընթացք 3 ղշ.: 6. Նոյն՝ Միջին ընթացք (հրատարակելի) 5 ղշ.: 7. Մենտոր Մանկանց կամ զրուցատր. Ֆրանսերէնի, տարրական ընթացք 2 ղրուշ: 8. Նոյն՝ Միջին ընթացք (հրատարակելի), գին 4 ղրուշ:

Արգոյ հեղինակին սոյն դասագիրքերը Մէարիֆի Նախարարութենէն և Կեդր. Վարչութեան Ուսումն. Խորհուրդէն վաւերացուած ու յանձնարարուած ըլլալով, իբրեւ լաւագոյն երկասիրութիւններ հրատարակուած են մեր գրատանց ծախիւք, ինչ որ գրական մ'է սոյն գրքերու օգտակարութեան, որոյ մասին աւելորդ կը համարինք գովեստներ շռայլել, քանի որ առաջնակարգ վարժարանց Արգոյ Տեսուչք և Ուսուցիչք մեծապէս գոհ մնացած են:

Տնօրէնութիւնք

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ, ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԵՒ ԱՇՃԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆՑ

ՏԻԵԶԵՐՔ ԵՒ ԻՐ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

(L'Univers et Sa Formation)

Գործ՝ ՏՈՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ

Թարգմանեց ի Հայ

ՍԱՀԱԿ Վ. ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ

Փոխ-Առաջնորդ Սըվազի

Գիտական լուրջ գործ, պատկերազարդ

Ընտիր տիպ

Բովանդակ հասոյթը Սըվազի Որբանոց-Վարժարանին յատկացուած է

Գին 10 ղրուշ

(Կեդրոնատեղի, Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի արհեստանոցի սենեակը, Մեծ-Նոր խան):

ԱԶԴ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ (ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ)

Երկսեռ վարժարան և մանկապարտէզ

Մուսալլա ճատտէսի թիւ 30

Վարժարանիս մէջ կ'աւանդուին ուսմանց այլեւայլ ճիւղեր Հայերէն լեզուով: Նաեւ Անգղիերէն, Գաղղիերէն և Տաճկերէն դասեր. Բարձրագոյն կարգերու Անգղիերէն խօսակցութիւն անհրաժեշտ է:

Կիրակնօրեայ դաս և Քարոզութիւն ժամը $10^1/_2$ին (Ը. Ե.):

Կ. Պոլիս ՅՈՎՍԷՓ ՀԱՅԿԱԶՆ

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդադար կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ: Այս Ֆօսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այն անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆօսֆորը, տեսակ տկարութեանց կ'ենթարկուի: Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կտրին, ամբողջ մարմինն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի:

Կորսուած Ֆօսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտ Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ույժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կու տայ: Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ույժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ O vo-lécithine Billon առնեն: Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամէնէն ազդու դեղն է չաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

ՀԱՐՈՒՍՏ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հին և Նոր հայերէնի, գաղղիերէնի և աղջկանց զարգացման յատուկ գիտելիքներու քաջահմուտ և հանրահռչակ ուսուցիչ մը, որ անգլ. լեզուն ալ կրնայ դասախօսել, կը փափաքի մասնաւոր դասեր տալ հարուստ ընտանիքներու մէջ: Պարկեշտութիւն, պատուաւորութիւն և կարողութիւն երաշխաւորուած:

Դիմել «Մանզումէ»ի խմբագրատունը:

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

Այբբենարան-ընթերցարան

Բնական և դիւրագոյն մեթոտ կարդալ գրելու.— Գիր և ընթերցում համընթաց:

Գին 60 փարա. 100 հատը 100 ղրշ. 100 հատէն պակաս՝ 100ին 20 զեղչ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գատըգիւղ՝ եկեղեցւոյ դիմաց Զըպուքճեան դեղարանը միջատասպան թարմ ու ազդեցիկ փոշի միշտ պատրաստ կը գտնուի գոհացուցիչ գինով:

ՄԱՐՔ ՄԱՐԻՕ

ՍԻՐՈՅ ՄՈԼՈՐԱՆՔԸ

Բ.

Սէր եւ Գթութիւն

Ի՞նչ կ'ընէր արդեօք... Ինչպէս կեանք կ'անցունէր:

Կը մտածէր ատոր վրայ և ինքզինքին կը հարցունէր որ ինչպէս պիտի կրնար ատոնց վրայ տեղեկութիւններ առնել. ալ հայրիկին չէր կրնար ատ խօսքը բանալ:

Յաջորդ առտուն, երբ Պ. Լառօշ նոր դուրս ելեր էր, հարուստ վաճառականի մը փոխանորդը եկաւ տուն:

—Ա՛հ, դո՞ւն ես Պէնտա, ըսաւ Ժան որ ներս հրամցուց զայն, հայրս նոր դուրս ելաւ:

Մեր գործակատարը ներողութիւն խնդրեց աղջիկէն զայն անհանգիստ ընելուն համար, ու ըսաւ որ ժամը 11ին գրասենեակը պիտի տեսնար զայն.

Եւ աւելցուց որ առաջ Մօնմառթռ յաճախորդ մը տեսնալու պիտի երթար ու հեռանալ ելաւ, երբ Ժանն կեցուց զայն:

—Մօնմառթռ կ'երթաս, ըսաւ միտքէն, արդեօք կրնա՞յ հասկնալ...

Եւ բարձր ձայնով.

—Ըսէ Պէնտար, ձայնեց վարանոտ, կրնա՞ս ինծի ծառայութիւն մը ընել:

—Ինչ է որ օրիորդ, պատասխանեց փոխանորդը, ամբողջ սրտով:

Վաճառականին աղջիկը դուռը գոցեց որ կէս բաց մնացեր էր:

—Պէտք էր որ գոցէի ըսաւ, երկչոտութիւնը ծածկել ջանալով, որովհետեւ չեմ ուզեր որ մէկը գիտնայ... Պարոն տը Ֆավրէօզին համար պիտի խօսիմ և հայրիկս անոր անունը անգամ լսել չուզեր, անցած դէպքէ մը ի վեր:

—Այո՛, գիտեմ:

—Քանի որ Մօնմառթռ կ'երթար կոր, մտածեցի որ մեծ յոգնութիւն մը չէ ձեզի քանի որ Պ. տը Ֆավրէօզն ալ Ապէս փողոցը կը բնակի:

—Հոգ չէ օրիորդ Ժան, եթէ նոյն իսկ քիչ մը յոգնութիւն ալ պատճառէ ատ ինծի նորէն կ'ընէի, որովհետեւ քիչ մը հաճելի ըլլալ կ'ուզեմ ձեզի:

—Շնորհակալ եմ Պէնտառ ըսաւ, երիտասարդ աղջիկը. բայց կրնայի՞ք ընել ինչ որ պիտի ըսեմ ձեզի՝ առանց հօրս իմացնելու... Կ'ուզեմ իմանալ որ ինչպէս է Պ. տը Ֆավրէօզ... և իր տղան... Շատ դժբաղդ են կարծեմ, որովհետեւ հարուստ չեն... Սա ալ ըսեմ որ չեմ ուզեր որ իրենք ալ իմանան թէ ե՛ս եմ ասոնք իմանալ ուզողը:

—Կը հասկնամ, ըսաւ Պէտթրան. ո՛հ, դժուար բան մը չէ ատիկայ, և գալով ձեր Պ. հօրը, վստահ եղիք որ բան մը չի պիտի գիտնայ, բան մը չի պիտի ըսեմ:

—Ուրեմն ալ յոյսս ձեր վրայ է, ըսաւ խանդագին աղջիկը:

—Այս իրիկուն իսկ, առած տեղեկութիւններս պիտի ըսեմ ձեզի:

—Ա՜հ, շնորհակա՛լ եմ Պէնտառ, շնորհակա՛լ...

Ու իրաւ ալ իրիկունը ծեր գործակատարը եկաւ այն ատենը՝ երբ կը կարծէր որ հայրը տունը չէ:

—Է՛, Օրիորդ Ժան, կ'երեւի որ Պ. տը Ֆավրէօզին տան գործերը աղէկ չեն երթար կոր... Բարեկամներուն հետը տեսնուեցայ. Պ. տը Ֆավրէօզը հիւանդ է եղեր. բաւական փոխուեր է. սիրտի հիւանդութիւն մը ունի... չէ, երջանիկ չէ ատ ընտանիքը:

Աղջիկը իր տրտմութիւնը յայտնի չէր ըրած. այն տրտմութիւնը՝ որ անոնց տառապիլը լսելով զգացեր էր և տխմոնտ կը տառապէր...

Իր բարեկամութիւնը որ ճշմարիտ սէրի մը փոխակերպուած էր յուզմունքոտ գորովանքով մը կ'աւելնար օր օրի:

Ինքը հարուստ էր. հայրը միլիոններու տէր. ամէն տարի հաստատ եկամուտներ ունէր: Վիճակներու այս տարբերութիւնը տաժանելիօրէն կը տրտմեցնէր զինքը:

Կը մտածէր թէ ո՛րքան աղէկ պիտի ըլլար եթէ կարենար իր հարստութիւնովը օգնութեան հասնիլ իր սիրածին ու անոր հօրը, այն թշուառի՛ն՝ որ դժբաղդութեան մէջ հիւանդ կը տառապէր:

Բայց ինչպէս պիտի կրնար ընել այդ բանը:

Ժան երկու օր մտածեց ատոր վրայ, ու ետքը որոշեց հօրը յայտնել իր փափաքը, բայց առանց անոր իմացնելու թէ ի՛նչ էր իր ըրած գթութեան պատճառը, որովհետեւ կը վախնար որ դիմադրէ:

Գիշերը երբ իր սենեակը կը քաշուէր հայրը, փաղաքշօրէն անոր թեւէն բռնեց և ըսաւ.

—Ի՞նչ պիտի ըսէիր, հայրիկ, երբ քենէ մեծ գումար մը ուզէի իմ ունեցած ժառանգութենէս...: Ինծի ըսած ես որ երբ չափահաս ըլլայի, ինծի վերաբերած բաները տրամադրութեանս տակ պիտի ըլլային:

—Մեծ գումա՞ր մը..., հարցուց Պ. Լառօշ զարմացած:

—Այո՛, բաւական մեծ:

—Ո՞րչափ:

—Ա՜հ, չե՛մ ուզեր որ գիտնաս ատիկայ...

—Ի՞նչ... ի՞նչ...

—Ո՛չ ալ ինչ ընելիքս գիտնալդ կ'ուզեմ... Գիտեմ որ իմ վրաս վստահութիւն ունիս... Եւ յետոյ կ'ըսեն որ ձախ ձեռքին տուածը աջ ձեռքը պէտք չէ գիտնայ:

—Նա՛ գթութեան ձեւ մըն ալ..., ըսաւ վաճառականը բարի ժպիտով մը:

—Չէ՛, երբ մարդ հարուստ է, գթութիւն գործելը խնճութիւն մը չէ. և մանաւանդ երբ անդին ա՛յնքան տառապող աղքատներ կան:

—Վերջապէս, դուն կ'ուզէիր...

—Որ հրաման տաս որ գումար մը գանձեմ, որուն որչափ ըլլալը ետքը պիտի իմացնեմ քեզի, և յետոյ կը խնդրեմ որ ինչ ընելիքս ալ չհարցնես:

—Քու դրամդ է, ըսաւ Ժանին հայրը... Ութը հարիւր հազար ֆրանքի գումար մը ունիս որ մօրմէդ մնացած է:

—Լա՛ւ. այս ութը հարիւր հազար ֆրանքէն զատ... Ի՞նչ հայրիկ...

—Հրեշտա՛կ մըն ես..., ըսաւ հայրը գրկելով իր աղջիկը:

—Հրեշտակ մը որ կը պաշտէ զքեզ գի..., պատասխանեց Ժան ջղագրգիռ շոյանքով մը:

Եւ յաջորդ առտուն հօրը սնտուկին բանալիները առնելով գնաց բացաւ զայն ու երկու հատ հազարական ֆրանքնոց տոմսակներ հանելով հանձնեց սեղմիրանին մէջ անյայտացուց:

Յետոյ երբ մինակ էր սենեակը պահարանի մը մէջ դրաւ զայն, առանց բառ մը գրելու, ու սա հասցէն մըտեց աճապարանքով.

Պ. Էտմոնտ տը Ֆավրէօզ,

Ապէսի փողոց, Թիւ 12

Եւ ինքը անձամբ նամակատունն իջաւ թուղթով, կեղծ անունով մը ապահովագրել տուաւ զայն, որպէս զի անոնք չգիտնան և հպարտութեաննուն չդպցնելով չըլլայ որ չընդունելիք ըլլան զայն:

Թարգմ. ՇԱՀԻՆ

(Շարունակելի)